Контрольный экземпляр

Масса а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГІАЛГІАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадуьл 1923 шера дена ● ЕРА, 13 АВГУСТ, 1981 ШУ. ● № 97 (6387). ● Мах 2 кеп.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

КПСС Централькни Комитетов СССР Министрий Советои тlаийцад «1981 — 1985 шерашка эггара хьалха эшаш дола товараш дукхагlа арахецаран баха нах пу товарашца бизза lалашбаран де дезарех», «1981 — 1985 шерашка дукхача наха эшаш дола товараш дукхагlа а дикагlа а хьадарахи цар ассортимент тоаярахи» дола соцамаш.

КПСС XXVI съезда хаlакъа вахара материальни культурни хьал лакхдарх йола решенеш практически кхоачашъелга lалашдара «1981 — 1985 шерашка эггара хьалха эшаш дола товараш дукхагlа арахецарах баха нах цу товарашца бизза lалашбаран де дезарех» болча соцам тlа лерхl цу тlача дувца товараш хьаделга сихха дегlадоаладара комплексни гlуланхаш де. Масала, СССР министерстваштеи ведомстваштеи союзни республикай Министрий Советаштен заданеш еннай 1981 — 1985 шерашка кlадаши царех яь изделеши, трикотажни палатийнаснейн изделеш, кlада санна йола кlалак йоаца материалаш, каькхата бельевн товараш, хьамча кога гlирс, сапа, хlамаш ютта синтетически средствaш, эггара хьалха эшаш дола кхыдоа товараш, хlаьта иштта химически хьовсашн таьши, басараш ду хlамаш уж товараш хьадара эшаш йола цхьайола материалаш арахеца а цар дикела ассортименти тоае а.

Кlалашн кlада санна лъйоаца материалаши хьаелга дегlадоалдеш соцам тlа де лаьрхlача гlулакхаша йиш хулийтатъя 1980 шера хиначул 31 процент дукхагlа 1985 шера бахача нахага дохка баракъаш хьадара кlадаш арахеца. Боамбен ийначен корхах деш йола трикотажни чухьа духьаду барзкъаш 37 процент, хlамаш ютта синтетически средствaш 1,5-зза дукхагlа хьаерръя.

Дикка дукхагlа арахецарга лакхах доллачен иелешка долчен берашта дола чухьа духьаду баракъаш, обоаш, хьамча кога гlирс, тетрадаш, къоаламаш, туалетни сапа, чай, кхыдола товараш.

СССР ейгача промышленноста министерстранен союзни республикай Министрий Советаштен тlадилад 1981 — 1985 шерашка городашкен мукъа къахьегама таронаш йолча районии центрашкен тхьва кlада, мlаьчаньхен кхалпаьхен паоаташ, кхьйола трикотажни изделеш арахецара лаьрхlа йола предприятеш хьалье (боамбеньахатен трикотажни производственни объединенией филиалаш яхка).

Боамбеньахата промышленноста предприятешин къаьнара станокаши машинаши дlа а яьха йоакха балха овсарле йола оборудовани оттае заданеш еннай.

СССР хьун, целлюлозонкаьхата, дахчах хlамаш еча промышленноста министерствана тlадилад 1981 — 1985 шерашка обоаши кахата-белови товараши дикка дукхагlа а дикагlа а арахецаре; цар ассортимент шерлъяра дола гlуланхаш делга.

«1981 — 1985 шерашка дукхача наха эшаш дола товараш дукхагlа а дикагlа а хьадарахи цар ассортимент товарахи» болча соцам тlа СССР министерствашен ведомствашеи Союзни республикай Министрий Советаштен еннай культурно-бытовойн боахамеи гlулакхашта лаьрхlа дукха товараш хьадара йола заданеш. Цу заданешка хьежжа 1985 шера тайп-тайпара бесаш дола телевизораш хьаелга 2,3-зза лакхлургда, кассетни магнитофонаш — 2,2-зза, автоматически ахавтоматически барзкъаш дутта машинаш — 1,6-зза, 200 кубически дециметр а кхы йоккхагlа a номкость йола камераш йохка холодильникаш — 1,7-зза, мотоциклаштен мотороллераштеи эша запасной оатхалаш — 1,5-зза.

Дикка дукхагlа арахецарга электронни кварцови сахьаташ, зеркальни фотоапараташ, болата эмалированнии фарфорово-фаянсовии пхьегlаш, сомий-бешамийи хьаьс-бешамийн инвентарь, лаьяйн басарийи материалаш, борий технически творчествана лаьрхlа предметаш, кхьйола изделеш.

Союзни республикай Министрий Советашта бокъо еннай республика территоре тlарча, моъатагlча ведомствашта чlоагlаш уж а яле а, объединенешта (предприятешта) дукха чоалхане доаца культурно-бытовойи боахамеи гlулакхашта лаьрхlа товараш арахецара заданеш тела, цу товарашца республике баха нах бизза lалашбара боарам а торгови организацей заказагlа республикера уж дlауххийтилга а чоте а лоацаш.

Цаl шоллагlчул башха эггаш йоацача бытовой машинийн приборийн тайп-тайпара изделаш дукха арахецаш хилар дlахо хилийта йиш йоацаш а лерхlаш КПСС ЦК-ан СССР Министрий Советои предложени еннай культурно-бытовойн боахамеи гlулакхашта лаьрхlача товарий тайпаш хьадера гlуланха а уж хьаделга дегlадоаладара в, хlаьта иштта наха ма эшца уж товараш лоаттадараи бехктокхаме йолча СССР керттерча министерствашнтен ведомствашнтен стандарташта йолча СССР Паччахьалкхен комитетацеи lилманен техникаеи йолча СССР Паччахьалкхен комитетацеи дага а баьнна технически дукха чоалхане йола бытовой машинаши прибораши арахеца предприятеш йолча министерствашнеи ведомствашцеи цхьана 6 бутт хилла йолча юкъагlа белгалъяьча машинийн приборийн номенклатура кlезигъяра, кийчъеча а керда караерзаеча а изделей технически, эстетически, экономически хьокхамаш лакхдара, къаьнна продукци производствера дlаяьккхара йолча 1982 — 1985 шерашта лаьрхlа мероприятеш кийч а яь кхоачашъе.

СССР министерствашнтен ведомствашнтен заданеш оттаяьй культурно-бытовойн боахамеи гlулакхашта лаьрхlача товарий керда тайпаш хьадеран серийни арахеца карадерзадараш, масала, тlех комфорт йолаш ши камера йола холодильникаш, электронни управлени йола автоматически барзкъаш дутта машинаш, программаш электронни хьакъестаю интегральни схемаш йолаш тайп-тайпарча бесашна хlамаш хьахьокха телевизораш, бесаш долаш дlа а ядеш юха хьахьокхаш йола кассетни видеомагнитофонаш, шерлъь функциональни таронаш йола пхьарсех доахкаду электронни сахьаташ, кхашкарча участкашка болх бара, шина юртбоахама кечалаш а йола мотоблокаш, кхыдола керда товараш.

Чоалхане бытовой техника арахецилга комплектующии изделешиен лаьрхlача материалашцен lалашделга товлар духье СССР министерствашнтен ведомствашнтен, союзни республикай Министрий Советашта тlадиллад шоашта кара йолча предприятешцен организацешцен уж изделеши материалаши кийчъяри, хьаяра, лоаттаяра йола заданеш лулга.

Соцам тlа белгалдаь да еза-йоккхача индустре предприятеша культурно-бытовойн боахамеи гlулакхашта лаьрхlа товараш дlахо дукхагlа арахецара, цар ассортименти дикали тоаяра йолаш йолча производственни мощностех мамогга дукхагlа пайда эца экономически хьашт долаш хилар лакхдара кхы тlа кхоачашде деза гlулакхаш.

Къахьегаман социальнии деша йолча СССР Паччахьалкхен комитетан СССР Госпланан тlадиллад ВЦСПС-ца цхьана культурно-бытовойн боахамеи гlулакхашта лаьрхlа товараши хlаьта иштта производства

(Дlахододир 2-ча оагlо тlа).

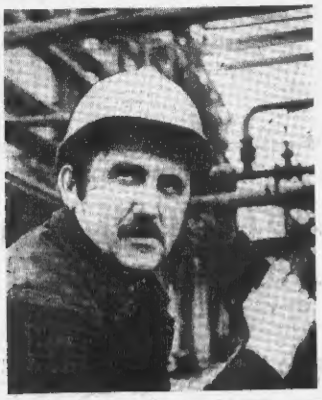

«Хlара болха дийнахьа хьадер дукхагlа хилийта!» яхача девизагlа шерра социалистически яхь йоаржаьча В. И. Ленина цlерагlча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахаче завода установкай технологаша шоай ерригa торонаш оврцагlъяхай производства эффективность лакхъяра. Цу яхье дика на йоалаш болх беш я № 3 йолча установка коллектив. Ворхl бетта план эггара хьалхарчарца кхоачашъяьй цо. Кхыча сменашта хьокхам а толаш къаьстта дика къахьегаш я укхаза вокхагlвола оператор Негодиев Евгений Леонидович керте латтача смена коллектив. Дарим технологически режим ниса а лелаеш, тlехкхоачашъю цо ший смении нормаш.

СУРТА ТlА: вокхагlвола оператор Е. Негодиев.

З. БАТЧАЕВА сурт.

ХЬАЙБАЙ ПРОДУКЦИ — ПЛАНАЛ СОВГІА

Хlара шер - шера дика хьокхамаш гойташ къахьег Назрановски района «Экажевский» совхоза ферме хьайбаш лелдераша. Къахьтта хьинар айдена балхаш ду цар цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера.

Ворхl бетта планах дlадала доагlар 32 тонн долаш паччахьалкхенна дулх дlаденнад 47 тонн. Тlехкхоачашъяьй шура дlаялара план а. Паччахьалкхенна дlаеннай 247 тонн. Цох 98 процент цхьоалагlча сортах я. Из планал 21 тонн дукхагlа я. Соахкарчул дукхагlа я ферма коллективо укх шера хьайбашкара хьайоаккха продукци а. Укх шера ворхl бетта хlара lаттагlра планех яккха езар 1165 килограмм доаш цигарча доаркашта юкъера лаьрхlача хlара lаттагlра 1351 килограмм шура яьккхай. Из соахка цу юкъа яьккхачул пхьиl бlаь килограмм гаргга дукхагlа я. Соахкарчул дукхагlа я укх шера цу юкъа цар паччахьалкхенна дlачуенна продукци а.

Фермерча доаркашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха я Оздоева Золабен. Хlара ше беттача lаттагlра ворхl бетта 2191 килограмм шура яьккхай цо. Из соахка цу юкъа яьккхачул 211 килограмм дукхагlа я. Дикка шоай планаш социалистически декхараш тlехкхоачаш а деш, тlа тlа хьайбашкара дукхагlа шура а йоаккхаш беркате къахьег Мутиева Катишта, Берниева Дате. Соахкарчул 69 килограмм дукхагlа шура яьккхай хlара ше хьожача lаттагlра Мутиевас, хlьта Бериевас — 52 килограмм.

Укх шера ах шера бьча балха итогех котьльниарг а лаьрхlа 1000 сома совгlат а луш республикански газеташ тlа чlоагlъдьча Сиилен ула тlа яьккхай совхоза шурий ферма коллектив.

* * *

Укх тlехкьарча шерашка фермашкара помещенеш тоаеш, дикача фух дола доахан дебадеш, доакъара база чlоагlъяра лаьрхlа кормоцех яь, кадданза хьайбашта мошеп гlоакен доакъар хилийтара дукха культураш дlаюоаш балхаш дьъд «Назрановский» совхозе.

Укх шера ворхl бетта планах дlалла йоагlар 973 тонн йолаш, паччахьалкхенна дlаеннай 999 тонн шура. Из соахка цу юкъа ехкачул 253 тонн дукхагlа я. Планах яккха езар 990 килограмм йолаш хlара lаттагlра 1037 килограмм шура яьккхай. Из а соахка цу юкъа яьккхачул 17 процент дукхагlа я. Соахкарчул 21 тонн дукхагlа а доахаш тlехкхоачашъяьй паччахьалкхенга дулх доахара план а.

Укх толамаш доахача къахьегта хьинаре къахьийгад Наьсар - Нертерча Лолахоев lасултанен Альтий-Юртарча Костоев Хаматханен кулгалдеча фермай коллективаша. Хьайбай продукци яккхара планаш дикка тlехкхоачашъяьй цар.

Шоаш тlаийца декхараш толаме кхоачашдара хьинар ца кходеш къахьег совхоза доаркаша. Царна юкъе яьржача социалистически яхье хьалхе яьккхай Альтий-Юртарча ферме болх беш йолча Мальсагова Маккас. Ворхl бетта хlара ше хьожача lаттагlра 1883 килограмм шура яьккхай цо. Овсарле лаьнка йолаш къахьег доаркаша Алмыханова Майсурати, Сагова Мапема, Темирханова Маржана, Айдеева Зайнаб, Оздоева Тамаре, кхыбараша. Дикка тlехкхоачашъяьй цар а шоай ворхl бетта планаш.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

БРИГАДНИ МЕТОДАГІА КЪАХЬЕГАШ

Цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера бригадни формагlа къахьегам вlаштlехьа а баьнкха болх беш йолча Грозненски молкомбината дукхача сменаша, бригадиа шерра социалистически яхь йоаржаьй укх шера планк тlаийца социалистически декхараш ханал хьалха кхоачашдара. Яхье яьнача цар кердача къахьегама коталонашца ихувл предприяте коллектив. Дlадахача шера хьалхарча ворхl бетта арахийцачул 14 процент дукхагlа хилийтай цар комбинате арахеца шурий продукци. Дикка лакхъеннай производства эффективность а.

Ер шу доладелча дена комбината болхлоши планал совгlа маьхала яьккхай 85 зазар сома маьха продукци, заданел совгlа арахийцай 141 зазар сом мах бола тайп-тайпара шурий продукци. Къахьегама овсарле соахка укх хана хинначул лаих я еш, цул чотах арахийцай планал совгlа ара мел хийца продукци. Планал совгlа продукци маьхала яккхарах укх шера комбината коллективо паччахьалкхенна баь пайда 14 зазар сом ба.

Хаданза социалистически яхье хьалха латташ хиларца белгалъяьнна я Михайлова Клавдия, Зовьялова Лидия керте латтача бригадий коллективаш. Хlара сменагlа нормаш 125 — 130 процент кховчашъю цар.

Б. КОСТОЕВ.

ШОАЙ НИЗЕХ ТЕШАШ

Лакхача темпашца дlахьош да хlана баьцадаарши семи чуэацара балхаш Грозненски района 1 Мая цlерагlча колхозе.

КПСС XXVI съезда решенешта жоп а луш, цхьайтталагlча пятилетка планаш дикъ шера, кхоачашъергья вай аьнна района толашагlа долча боахамий коллективаша дlаболабь патриотически болам хьал а лаьца, паччахьалкхенга баьцадаараши соми бохкара пятилетка дикъ шера кхоачашъе заьрхlад тха колхоахоша. Даталыцар кховчашде цар ерригa уйла тlасрзаира низ дlакховчар деш болх беш я боахама партийни организаци. Масала, баьцадаараш леладеча цхьоалагlча бригаде вlашагlъеллай хаина йола партийно - комсомольски группа. Из декхарийла и бригаде хlанз мел деча балхашта тlахьожам лоаттабе. Цу гlуланхо бокха пайда а баьб. Шера план 500 тонн йолаш хlанзле 305 тонн баьцалавраш дехкад бригадо паччахьалкхенга. Баьцадаараш чуэацара балхаш дlахо хьош а да. Шеко яц укх шера тlаийна социалистически декхар цун коллективо толамца кхоачашдергхиларах.

Къахьегама овсарле айира доккха новкъостал ду социалистически яхь йоаржаро, цунна ханнахьа итог яро, дикагlбола болхлой морально а материально белгалбахаро.

Яхьа итогаш хlанз хlара дийнахьа ю. Цкъарчоа хьалха боагlа баьцадаараш леладераш Принутень Антонина Михайловна (звеньевой я из) цун новкъостий Саломатина Александра, Тарамолиева Яха, Хаматова Яха. Иштта овсаре болх бу бригада профгрупорго Чернова Евдокия Егоровнас кулгалдеча звенос а. Цунна юкъебоагlа Бычкова Антонина Васильевна, пенсе яхачул тlехьагlа дикъ шера болх беш хьайоагlа Проккина Елена Андреевна.

Баьцадаараш чуэца колхозхошта доккха новкъостал ду тха юрта юкъерча школерча дешархоша а. Геттара дика лоархlабу шоай балха нормаш дешархой Дебировтlар Паьтlамати Хьаван, Цускаева Лариса, Имадаева Зарган, Шувсева Марина, кхыбараш. Балха нормаш юкъера лаьрхlача 200 процент кхоачашъю цар хlара дийнахьа.

Лакхе белгалдаьнкхача тайпара, дика хьийкъад укх шера баьцадаараш. Цу толамга кхача къаьстта доккха новкъостал дир лаьтта оахаш, къйчлеш, оасар деш къахьийгача механизатора Федоров Александр Петровича, хий дуллаш хиийча Соватеев Денис Николаевичен Бабулено Петр Даниловичен.

Сомий бешамаш 267 гектара тlа я колхозе. Уж леладеш ши бригада я. Цхьоалагlча бригада кулгалдеш я НГlАССР заслуженний садовод» яха цlи леласш йола коммунист Черникова Мария Петровна. Цун лелаеш 80 гектар сомий бешамаш я. Шера ах план кхоачаш а еш хlанзле 300 тонн сом дlабенаб цун бригадо. Даьхена. Шера план тlехкхоачашъергхиларах шеко яц.

Укх шера хьалхашка латта декхараш дика кхоачашду Целовальникова Вика Ивановна керте латтача шоллагlча бригада коллективо а. Хlьта цо 167 гектар сомий бешамаш лелаю. Паччахьалкхенна хlанзле 350 180—200 процент кхоачашъю царех хlаранс.

Сом чуэцаш колхозхошта юкъе сеттара дика болх бу цхьоалагlча бригадерча Голованова Верас. Магомадова Ромкетас, шоллагlча бригадерча Хасуева Маремас. Волкова Мариес, кхыбараша. Балха нормаш юкъера лаьрхlача 180—200 процент кхоачашъю царех хlаранс.

Сом чуэцара тха боахама доккха новкъостал ду Грозненерча № 3 йолча профтехучилища дешархоша. 52 саг ва уж, царех 25 саг — Лаосски халкъа - демократически республикера вайцига деша баьхка кагирхой.

Хlьта ший балха нормаех эггара дикагlа лоархlабу дешархой Чанхарин, Кхам Тун, Хатсев. Дийнахьара норма 300 йолаш Чанхарина юкъера лаьрхlача 1000 килограмм Кхам туна—900. Хатсева — 700 килограмм сом гулбу. Иштта дика кхоачашъю шоай балха нормаш сом чубола машаш машинаш тlа йоттача Басултанов Шарудинен Магомадов Бесланен.

Отрядашта юкъе яьржача яхье хьалха мастера Исмаилов Файцула Мовлдовичи кулгалду кхоьлагlа яр я.

Толамца къа а хьег дика са а лоl дешархоша. Сайрийна каст - каста кино хьокх парна, из ца хилча а дика болх баьрах колхозо шоашта еннача боссе болча телевизорга хьажа йиш йолаш ба. Спортаца доттагlал тессарашта волейболах, футболах ловза йиш йолаш майдаш я.

Лоаица аьлча укх шера а пятилетке а хьалхашка латта декхараш кхоачашде шоай низ дlакховчаргхиларах бlубенна къахьегаш хьабоагlа колхоза баьцадаараши сомий бешамаши леларш.

Ф. СУХАЧЕВ.

Грозненски района 1 Мае цlерагlча колхоза партийни организаце секретарь.

ДЕКХАРЕХ ДИКА ЛОАРХІАБУ

Производства эффективности балха дикали лакхъяра тlехьа тlагlертта къовсам в лоаттабеш «Хlара балха дийнахьа хьадер дукхагlа хилийта!», яхача девизагlа шерра социалистически яхь йоаржаьча «Союзавтоматстром» ВНПО Грозненски опытно - экспериментальни завода болхлой башха-дика производственни толамаш доахаш ба цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера. Республикерча промышленни предприятешта юкъе яьржача социалистически яхье хадданза хьалха латташ хьайоагlа цу завода коллектив. Товарий продукци арахецара ворхl бетта план 103,6 процент кхоачаш а яь, планагlа лаьрхlачул совгlа цо арахийцай 63 зазар сом мах бола продукци, заданел совгlа маьхала яьккхай 57 зазар сома маьха тайп-тайпара продукци. Уж производственни хьокхамаш тlа - тlа тоадеш къахьег цо укх август бетта а. Графикал массеха ди хьалхальина бетта план кхоачашъеш хьайоагlа из.

Беттагара беттага дикагlа хулаш доагlа предприяте техннко - экономически хьокхамаш а. Къахьегама овсарле лакхъяра задани 3,6 процент тlехкхоачашъяьй. Планагlа лаьрхlачул совгlа ара мел хийца продукци из лакхъяра чотах хьаяь я. Заданел совгlа продукци маьхала яккхарах, бийдил, металл, электроэнерги, кхыйола материалаш кхоярах, арахецача продукцега дlабода мах кlезигбарах ер шу доладелча дена планал совгlа паччахьалкхенна баь пайда 30 зазар сом да.

Массаза а яхье яьннача заводерча участкел тlех производственни хьокхамаш а долаш хьайоагlаш хиларца белгалъяьнна я Кучеренко Василий Иванович Волгин Иван Васильевичи керте латтача коммунистически къахьегама сийлен цlи лелаеча участкай коллективаш. Белгалдаккха лезаш де цу ший участке цхьаккха смена а бригада тlехlаюсаш ца хилар. Хlанз августа шоллагlча ах бетта календарах продукци арахецаш ба цар болхлой.

* * *

Шоаш цхьайтталагlча пятилетка хьалхарча шера тlаийца декхараш тlехкхоачашдара ерригa торонаши кховчамаши овцагlдаьхад «Грознефть» НГДУ мехкдаьттахоша. Цунга хьежжа дика да цар производственни хьокхамаш а. Цхьаккха бутт дlабахийтабац цар паччахьалкхен плани тlаийца декхараши тlехкхоачаш ца деш. Шера тlаийцача декхарех планал совгlа даккха деза мехкдаьтта 3,5 зазар тонн йолча, духьал ворхl бетта заданел совгlа цар даьккхад 2800 тонн «lаьржа дошув». Къахьегама овсарле лакхъяра даькъе шера тlаийца хиина социалистически декхараш диъазза тlехкхоачашдаьд хlанзалехьа. Шера планагlа оквважнех пайда яйбара коэффициент 0,976 хила езача ворхl бетта из кхаьчай 0,977-нега.

Хьинаре къа а хьегаш, хадданза яхье хьалха латташ хьайоагlаш я укхаза Газиев Канг Юсуповича кулгалдеча шоллагlча цеха коллектив. «Горскнефть» НГДУ планал совгlа даьккха мехкдаьтта деррига хlана дац аьнна цо даьккха да.

* * *

«Хlара балха дийнахьа хьадер дукхагlа хилийта!» яхача девизагlа шерра социалистически яхь йоаржаьча «Чеченингушстройматериалы» яхача производственни объединенена чуйоагlача шоллагlча комбината болхлоша, инженерно - технически болхлоша шоай хьинари низи кхо ца беш къахьег арахеца гlишлон материалаш ма могга дукхагlеи дикагlеи хилийтара. Цу даькъе дика ба йолаш къахьегаш ба уж укх шера. Ворхl бетта планал совгlа комбината коллективо арахийцай 102 зазар сома маьха валоэн продукци. Из ерригa а хьайьй къахьегама овсарла планал цхьа процент гаргга лакхьяра чотах. Ер шу доладелча дена планал совгlа паччахьалкхенна комбината болхлоша баь пайда 31 зазар сом да.

Дlабахача ворхl бетта цар даьхача къахьегама толамашта юкъе эггара доккхагlа дакъа а лоацаш, яхье хьалхара моттиг яьккхай Антонова Раиса Ильинична Шалимова Ольга Ивановнаи керте латтача кхоалагlчен пхелагlчен цехий коллективаша. Ворхl бетта паччахьалкхен план 104—105 процент кховчашъяьй цар. Хlанз укх август бетта кхоалагlча декада календарах продукци арахецаш я шаьккхе цеха коллектив.

* * *

Укх тlехкьарча шерашка Малгобекски районерча промышленни предприятешта юкъе яьржача яхье хьалха латташ хьайоагlача Вознесеновски газобензинови завода коллективо дикка тlехкхоачашду ше укх шера тlаийца доккхий социалистически декхараш а. Дlабахача ворхl бетта планал совгlа арахийцай 101 зазар сома маьха валоэн продукци, цу даькъе планал совгlа даьккхад 4,1 зазар тонн бензини 14,7 миллион кубически метр бензини дlакъоастадаь йола гази. Товарни продукци маьхала яккхара ворхl бетта задани шиъа ахи процент тlехкхоачаш а еш, укх август бетта чотах маьхал а яьккхар 77 зазар сом мах бола продукци. Къахьегама овсарле 3,9 процент заданел тlех лакхъяьй. Духьал хьалхарча ах шера планал совгlа паччахьалкхенна баь пайда ах бlаь зазар сом хилар. Тоадьмара лаьгlдалийтаи завода коллективо ший производственни хьокхамаш укх август бетта а.

Завода цехашта, участкашта юкъе яьржача социалистически яхье хьалха латташ я укх шера Б. М. Баркинхоев керте латтача цхьоалагlча комбинированни установка коллектив. Эттара хьалха рапорт делар цо ворхl бетта план кхоачашъярах.

Б. ДОТМАРЗИЕВ.

ДОАЗОЛ ДЕХЬАРА ХОАМАШ

✦ ПРАГА. Тренчин Яхача словацки городе чакхдаьнад ЧССР текстильни, швейни, кожейвенни промышленноста болхлошта карагlдаьнарашка хьежар. Итт дийнахьа «Тренчин — город моды» яхача выставке хиннав 700 зазар гаргга саг. Царна йilaй къаьст-къаьстача отраслей производственни программа, укх шера а кхатlадоагlача шерашка а бахача наха шерра эшаш дола товараш хьадара даькъера цар предложенеш.

✦ ЛОНДОН. «Адамленна тlаэтта lалаьмате боккха кхерам» ба аьнна герзаш lоадарах М. Фута, Великобритане оппозиционни - лейбористски парте лидера. Английски телевидене гlолла къамаьл деш цо белгалдаьккхад герзаш lоаделга юхатохара хьакъехьа переговораш елга хиланза даргдоацаш дола хlама хилар. США президента — Р. Рейгана тlаийца нейтронни геро йиззача масштабагlа хьадара хьакъехьарча решеница дувзаденна лейбористски лидеро белгалдаьккхад кхохам кlаьдбелга дlахо дахьара из духьала да, аьнна. Дика уйлаш йола нах, вошара хам бу нах шоашта мел могар де дезаш ба ядерни кийчо юхатохара, аьнна белгалдаьд М. Фута.

✦ БЕЙРУТ. Израильски доал деча гlоэараша хийчъяьй Ливана къулбехьара районаш дlалуврара йолча операце план, яхаш хоам бу, американски источникашкара арадаьнна хоамаш ларде а лувцаш. «Аль-Кифах Аль-Араби» яхача ливански еженедельника. Цу операцена юкъе дакъа лоацаш хила еза ООН хана долча низаца Ливане дlалаьцача позицей тlехьашкахьа фега гlолла дlайохийтаргъйола дикка йоккха тlемахой контингент. Планагlа лаьрхlад сопротивлени Палестински болама кулгалхой физически боабе а аманатий хьисапе палестинцай йоккха группа карайоае а.

✦ НЬЮ-ЙОРК. Кхаь кlирагlа хиннача Миннесота штата муниципальни болхлойн гlулакхерча паьхен забастовка котало а йоаккхаш чакхъяьннай. Дукха дlа-юха профсоюза викалашца яхачоа раьза хиннад штата lаьдалаш. Цар лаьрхlад мехка хадданза вахара мах лакхдуш боагlаш хиларца дувзадена, кердача къахьегама соглашенена къахьегамхой алапеш лакхдара хьакъехьа, йола пункт юкъеяхьа.

✦ БРАЗИЛИА. Бразиле дукхагlа хулаш боагlа хьабе болх боаца нах. Сан-Паулу кхача городе «Мерседес-бенц» яхача малхбузенгерманеки автомобильни компание филиала администрацо балхара дlаяьаьккхав 5 зазар болхло, я цу предприяте болх беча берригача къахьегамхоех кхоалагlа дакъа гаргга бараш. Хьабе болх боацаш бисаб кхы а 400 болхлойн гlулакхерча саги. Кампание яхача городерча «Мерседес - бенц» яхача автобусни заводе а.

✦ ТОКИО. Авиабилетий мах дикка тlатохара хьакъехьара решени хьакхайнаьй йоккхагlаярех йолча японски цхьан авиакомпание — «Ана» администраце. Укх шера сентябре дезо цо гlулакх деш болча пасажирий хlанз болччул 20 процент дукхагlа мах болаш нийде дезаргда билеташ.

✦ МАПУТУ. Африкански къахьегамхой чlоагlа эгlазбаха ба ер шу чакхдалехьа ЮАРе болх бе 20 зазар ангалйски специалист хьожаве лаьрхlача Лондонен Греторен планашта яхаш язду «Нотиснаш да бейра» яхача мозамбикски газето. Кхыча мехкашкарча квалифицированни кадрай чотагlа расистски ЮАР гlерт апартеида системо хьалхийта дола специалисташ ца тоlаш хилар юхаметтаоттаде. Хlаьта из бахьан долаш кlезига алапеш нийдеш бола мехка баха нах кlал а бусаргба. 70 процент лакха квалификаци йола нах эшаш дола балхаш хlанз ЮАРе бахача нахах 14 процент мара боацача кlайбараша дlалийца да. Бlарчча хьайцача кхыча мехкашкара специалисташ мехка дукхагlа хулийтал апартеида системо чlоагlъяр духьа леладу, яхаш белгалдоах «Нотиснаш да бейра».

✦ ОТТАВА. США долларна чийсдича канадски доллара курс ах бlаь шера ца хиннача лохача боарамга кхаьчай. Экономисташа лерхl, хоам бу Канадиан пресса, лохъялара из тенденци гаргарча хана а латтаргъя аьнна.

Канадски ахчан курс селла чlоагlа лохъялар Канадера инфляце боарам лакха хиларца санна США экономиках айхха дlаювзаенна цу мехка экономика хиларца а дозцхаш да. Царна юкъера экономически гlулакхаш хьалха а санна лертlа дац, хlаьта из чlоагlа lатта кьулбедерча лоаплохочунна.

(ТАСС, 11 август).

ПАРТОРГАНИЗАЦЕШКА — ОТЧЕТАШИ ХОРЖАМАШИ

Керттера декхараш белгалдаьхар

Ше доклад еш Сунженски района Ленина цӀерагӀча колхоза № 1 йолча бригада цехови партийни организаце секретара, агронома А. Далаева ма дарра дийцар боахама гӀулакхаш, теркам тӀаозаш йола цифраш йоалайяр, коммунисташ малагӀча участкашка тӀачӀоагӀбаьб а баьцадаараштта оасар дечен алаташ чуэцачеи цар болх мишта баьб а белгалдаькхкар.

Къамаьл деш цо аьлар:

— Доккха декхараш оттадаьд парте XXVI съездо кхаш леладераштта хьалхашна. Вай партийни организаце виъ коммунисти шиъ КПСС члена кандидати ва. Цар дукхха болх баьб КПСС XXVI съезда новкъоста Л. И. Брежнева яь доклад къахьегамхошта дӀайовзийташ. Цар хьинаре болх бар бахьан долаш арахьарча а чурта а политиках дика кхет колхоахой. Иштта хьинаре къахьийгар коммунисташа ялат чуэцача в. Цо вӀаштӀехьдаькхкар 12 дийнахьа деррига а ялат чуийца даккха. ХӀара денна дика толамаш доахаш хьабоагӀар коммунисташ А. Рамазанов, Р. Мустапаев, парте боацараш У. Джаиаев, М. Мазаев. Укх шера кхаш леладераша хӀара гектара тӀара чуийцар 32 центнер кӀа. 35 центнер мукх. ДӀадахача шераца нийсдича из дукхха дукхагӀа да.

Дика дакъа лоац КПСС членаша доакъар Ӏалашдеча я. Таханарча дийнахьа кийчъяь ферме дӀаотталый 2700 тонн силос, 800 тонн сенаж, 2000 тонн гаргга ча, 90 тонн йол. Доакъар Ӏалашдара балхаш шерра доаржадаьд бригадо. Цхьан шераи ах шераи доакъар Ӏалашдергдолаш социалистически декхар тӀаийцад кхаш леладераша.

Отчетни хана шоай собранешка тайп - тайпара лешаш дувцаш хиннаб коммунисташ: кхашкара балхаш лолалуш техника мишта кийчъяьй, ялат дӀадера гӀулакх мишта лел, хӀара механизаторо социалистически декхараш тӀаэцаб, кхыдараш.

ХӀара коммунист ва партийни поручени йолаш: Элиханов Ваха — парторгрупорг, дика организатор, хьалхалаттташ механизатор ва, Мустапаев Рамазан политинформатор ва, Умарова Пазилат халкъа тӀахьожама группа член, дика общественница. ДӀайиннача культураштта хий деттара цо вӀашагӀеллай деша дагӀача берех бригада. Уж берригаш а шоашнара хьонкам гойташ къахьегаш ба.

Партийни организаце боагӀаш бола теркам тӀабахийтаб производства эффективности балха дикали тоалра, социалистически яхь ма-йоагӀера леладра дешашта. Берригача болхлоша, цехийн участкайн коллективаша болх бу, «ТӀехьбусараш боацаш бе болх», «ХӀара балха дийнахьа хьадер дукхагӀа хилийта!» яха девиза а йолаш.

Дикача гӀулакхашца цхьана цехови партийни организаце балха юкъе цӀенхаштта кхоачамбоацараш а да: производственни совещанеш кӀезига ю, культурчо салиӀара дешаш дицлолийт, шоай ханнахьа чакхъяхац юкъара партсобранеш. Тахан отчетно - хоржамий собрани а тӀехьа диса йолайир цхьаккха бахьн а доацаш. коммунисташ собране ца ухаш моттигаш хул.

— Цхьа саг хьанийцавац вай отчетни хана КПСС члена кандидаталла. — аьлар ше къамаьл деш механизатора Мустапаев Рамазана. — Дукхха дика механизатораш ба вай бригаде хьинаре болх беш, общественни вахаре дакъа лоацаш. Масала, хьаоцаргва вай Акуев Ахьмад. ХӀара дийнахьа центральни хьатта 12 точи ялат дахьа деча, 23 тонн кхухьар цо. ХӀара дийнахьа шин смени нормаш 150—170 процента кхоачашъеш. къахьегаш кьаоагӀа механизатор Джаубатыров Супьян. Уж парте мугӀарашка хила мегаргболаш новкъостий ба.

— ХӀанз хьажкӀаш чуэца кийчлуш ба бригада членаш, — аьлар тракторни-кхаш леладеча бригада кулгалдеш волча Залаев Ӏумара, — царна хий детташ да, цхьабакъда кхы а дикагӀа болх бергбар вай партийни собранешка хӀара коммунистага хоаттаре кхы а фу де йиш йолаш ва хьо, аьнна. Вай тракторащ лоаман халача хьалашка болх беш я, укхаза техника настаста йох, цунна капитальни ремонт е езаш хул. Цул совгӀа цӀена техника хилча а баькъахьа яр. Цу гӀулакха оарцагӀяла еза колхоза правлени, партийни организаци.

Балха тӀа дола кхоачамбоацараш дувцаш къамаьл дир М. Хабаевас кхычар. Хан-ханнахьа арахецац «Молнеш», дукхача коммунисташа йоагӀача тайпара критикеи самокритикеи ац, партийни собранешка тӀехьабусаш, моттигаш нийслу, идейно-кхетама болх ледара лелабу, яхаш дийцар цар. Къахьегама коллектива кхетам лулга тоаде деза, аьнна белгалдаькхкар собране. Берригa болх комплексно чакхбаккха беза. Цунга хьежжа чӀоагӀлу болхлошта идейно - политически, къахьегама, нравственни кхетам лулга, лакхлу советски наьха къахьегамеи. общественно - политически хьинар. КПСС XXVI съезда решенеша хьалхашка оттадаь из декхар кхоачашделга тӀовиллар керда хержача партийни организаце кулгалхошта.

А. САГОВ,
тха соб. корр.

Укх деношка «Красный молот» заводе балха вера профессионально - технически училище чакхъяьнна вола къона 150 болхло. Завода Культура Двореце болхлошта хетаь сайре хилар машинашъерий. Цига къонача болхлошта шоай къахьегама никъ дӀаболабе бокъо а луш къахьегама книжкаш дӀаделар. ХӀьта дикагӀболча выпускникашта ахчан премеш а елар.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) къахьегама книжкаш дӀаденна бола къона болхлой А. Волохов, И. Елец, Б. Тангиев.

В. ДЭЯСЯКА сурт.

Ӏан кийчо еш ба энергетикаш

«Грозэнерго» районни энергетически управлене чуйоагӀача ТЭЦ - ий котельни турбинни оборудованена капитальни текущи ремонт яра. уж керда яхарах цар динал лакхьяраи «Грозэнергоремонт» яхача ремонтно - наладочни предприяте коллективо болх бу 25 шу совгӀа ха я.

«ХӀара балха дийнахьа хьадер дукхагӀа хилийта!» яхача девизах шерра социалистически яхь яьржай предприяте слесарий, турбинистий, котельщикий бригадашта юкъе. Дерригача технико - экономически хьокхамий воркӀ бетта задани толамца кхоачашъяьй. Ялх котлоагрегатаи шин турбогенератораи капитальни ремонт яьй укх шера.

Энергосистема оборудованега тешаме болх байтара юкъе доккха дакъа лоац ремонтникаша.

Предприяте коллектива керттера декхар да «Грозэнерго» йовхалаэнергетически оборудовани Ӏанта дика кийчъяр. Социалистически яхье хьалха латт Джабкаев Пайба, Агеев Николая, Таасв Ӏаьлас, Жульков Анатоле кулгалдеш йола бригадаш, электросварщики Решетов Юрий, электрослесарь Хусаинов Лема, кхыбараш.

С. ХАЧАТУРОВ.

КЪОНАБАРИЙ ХЬЕХАМЧ

Гаьнарча Калинински областерча Лухнона яхача юртара геттара къона йолаш ера Лабазанова Антонина Александровна Советски районе кха.

ХӀана а бӀаргех хий доал цун ший къонал дагаехача, хӀана аьлча, цуи къонал дӀаяхар халача тӀема шерашка.

ЗӀамига йолаш да а нана доацаш, даь-даьца юс Антонина Александровна. Цудухьа чанал хьалха бовза бийзар цун къахьегама чам.

Сийлахь - бокхха Даймехка тӀом чакхбаьлча цун везалу вайнаьха зӀамига саг Лабазанов Саид - Ӏали. Антонина цунца яха йоагӀа вай мехка, дукхаезалу цунна укхазара Ӏалама хозленаш, вайнахьа халкъа Ӏаьдалаш а традицеш а.

ХӀанз ткъо шу совгӀа ха я цо Советски районерча потребкооперацe тайп - тайпара балхаш ду: кассир-счетовод йолаш, йоккхагӀа йола бухгалтер, кхачан склада кладовщица йолаш. МолагӀа бале а ше беш бола болх дикей дукхабезаш хьабеш хиларца белгалъяьннай Лабазанова.

Ше дукхача шерашка Ӏоаьь балха говзал дӀалу цо тахан къоначa специалисташта, цох хиннай къонабарий хьехамч.

Хеталу, ха дӀаихача саго кӀеззига аттагӀа бола болх хӀана бацтеш, аьнна? Бакъда, иштта яц Антонина Александровнай оамал, цо къоначарна нийсса дакъа лоац коллективе общественни вахаре, из я профсоюза моттигерча комитета а новкъостий суда а член.

Дика болх хилларах тарра Лабазанова а барт болча дезала нана а. Цо хьалкхедаьд пхиъ бер — кхо кӀаьнки шин йиӀиги. ЙоккхагӀа волча шин воӀо чакхъяьхай лакхара дешара заведенеш.

Сохка А. А. Лабазанова коллективо накъаьвкхар пенсе йодаш. Цхьабакъда, цуи сатоьвар шийла дукхабезача балха цара къаьста а къаьста цӀагӀа хийла. Таханарча дийнахьа из вай республика къахьегамхой мугӀарашка я.

Б. СОЛТАГИРЕЕВ.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТЕИ СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ

(Чакхдоалар. Доладур 1-ча оагӀо тӀа).

отходех йола продукци дукхагӀа арахецарах предприятей болхлошта премеш ялара порядок оттае.

Еза - йоккхача промышленностех машиностроенеи доакъой министерствашта тӀадиллад къахьегамеи социальни дешашта йолча СССР Пачхьалкхен комитетаца а ВЦСПС-ца а дага а баьнна культурно-бытовой боахамеи тӀулакхашта лаьрхӀа товараш арахецилга дегӀадоаладеча толамаш дахарах производственни объединенешта предприятешта тергайолаш карара кара тела ЦӀе байракхаш, царца ахчан премеш а йолаш, чӀоагӀьелга.

Соцамаш тӀа СССР министерствашта ведомствашта, союзни республикай Министрий Советашта заданеш еннай халкъа эша товараш хӀаьта иштта химически хьоасийн таьшн, бахараш ду хӀамаш кхыдола бийдалийн материалийн тайпаш хьадеш йола предприятей технически кийчъе, реконструкци е. йолаш яраш шерье, керда яраш хьалъе.

СССР министерствашта ведомствашта, союзни республикай Министрий Советашта, СССР Госплана, СССР Госснаба тӀадиллад соцамаш тӀа оттаь заданеш кхоачашъяра эшаш йола бийдал. комплектующи изделеш, материалаш, оборудовани хьожаелта Ӏалашде.

СССР Госплана, СССР министерствашта ведомствашта, союзни республикай Министрий Советашта тӀадиллад цхе шерах хӀара шерана йолча планий проекташ кийчъеча хана, бахача нахага дохкаргдолаш промышленни товараш дукхагӀа арахецараи лоттадараи йола кхы тӀа торонаш лохилга.

Халкъа эша товараш арахецилга шердара белгалъяь йола программа кхоачашъяра 1981—1985 шерашка дикка дукхагӀа хилийта лаьрхӀай капиталовложенеш.

Союзни республикай Компартей ЦК-ашта, парте крайкомашта, обкомашта тӀадиллад къахьегама коллективаш товараш дукхагӀа арахецара йола резерваш гучаяхари царех кхы а бизагӀа пайда эцара оарцагӀалхара организаторски болх тӀаберзабе, уж товараш хьадарен маьхалдахаре планаш кхоачашъяра промышленни предприятей а торговле а балха, уж арахецара йола мощносташ хьалъяра, шоай ханнахьа уж болх бе йолаяллийтара хаддаза тӀахьожам лоаттабелга Ӏалашде.

КПСС Центральни Комитетои СССР Министрий Советои лерхӀ халкъа эша товараш дукхагӀа арахецари цар дикал тоаяри Советски халкъа вахара хьал айдара, бахача наха тӀа-тӀа дукхагӀа дӀадехараш эггара дикагӀа а массе оагӀорахьара а кхоачашдара йола парте XXVI съезда решенеш кхоачашъяра хӀана укх сахьате боккха лоархӀамболаш, хӀаьта партийни, советски, боахама, профсоюзни деррига боарамашкарча организацешкара дӀадех укх соцамаш тӀа оттаь заданеш кхоачашъелга Ӏалашдара доагӀаш дола хьадда гӀулакхаш чакхдоахалга.

Кольски ах гӀайрен тӀара апатитови руда дӀакхахьара хьабийллаб хи тӀа гӀолла бода Медвежьегорск — Астрахань яха керда никъ. Астраханерча хии порта лакха механизировании йолча причалаша тӀаийцай маьхе удобрени хьаяра эшаш йолча бийдала эггара хьалхара эзараш тоннаш.

Керда мухь кхухьа район хӀанзарча машиний механизмайн комплексаца кийчъяь я.

Астрахане керда причал хьаеллалехьа минеральни удобренеш еча заводашка Сумгаите, Невинномысске, Актюбинске бийдал дӀакхухьар машиннаькъа транспортаца. ХӀанз кхо эзар километр болча наькъах дукхагӀбар хи тӀа гӀолла бергба апатитаи рудас. Из дукха дарегӀа а сихагӀа я хул. ХӀаьта керттера дар да кхыдола мовхьаш дӀа-юха кхахьара вагонаш мукъайоалаш хилар.

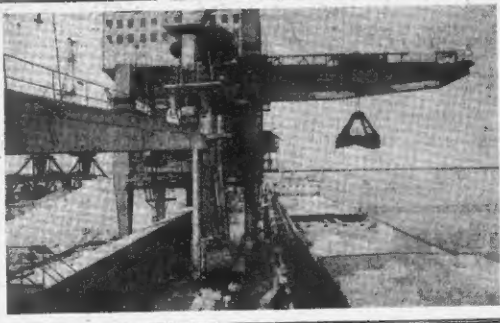

СУРТА ТӀА: Астраханерча нердача мовхьий районе апатитови руда Ӏодоссадеш латт.

Э. КОТЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

ВАЙ ДОТТАГӀИЙ ОПЫТ

АВТОМОБИЛЬ — НИКЪ — ГӀАШЛО

Кхычарга диллача боккха боацача мехки — Чехословакена автомобильни наькъий лоархӀам боккха ба. Дикка дукха машиннаькъаш долаше а. цига керттера транспортни средство автомобиль я. Мехкара ахакел дукхагӀа мовхьаш дӀа-са кхухь автотранспорто. Автотранспорт цига лерхӀ оперативни, тешаме, пайдане.

— Бакъда, — аьлар сога «Руде право» яхача газета транспортни проблемаш дика йовзача журналиста Зденек Новаржика, — дикача наькъашка мара мовхьаш сиха дӀадохьалургдац, автопаркага рациональни болх байталургбац, тешаме мукъ дӀахоачийталургбац. Цудухьа автомобильни наькъаш эргадаьха юхатоаде доладаьд, боккха теркам тӀабохийт оаха наькъашка транспорт лелилга вӀаштӀехьдаккхара.

Брно яра тховнаш долча цӀенои кварталашка гӀолла Ӏуйрийна чакх а даьнна Чехословаке керттера никъ — Прага — Брно — Братислава яха хьалхарча класса магистраль йолалуча машин соцайир оаха. Сопайир цу наькъа транспорта тоатола юкъе довла.

Геттара хоза я машинаш соцара яь моттигаш цу автостраде. Геттара сиха машин йоддаше холу дукха километраш гаьна волаш царна гаргагӀоргар. Эггара йистерча аьтта оагӀорахьарча рядагӀа вала, сиха йода машин лаьгӀье йиш я.

Стоянкаш сатийнеи паргӀатеи я. Яржача гаьний йийе да стилизовании истолаш, гӀандаш, бургацах довза майдаш, нувхаш чукховса моттигаш, кхыйола эша атрибуташ.

Кхыйола дукха нах бола, йоккха сервис йола стоянкаш а я. Иштача стоянкай центр я «Моторест» яха йоккха йовца ресторан. хӀаьта иштта техническеи гӀулакх деш йола станций, цкъази гостиница а.

Мехка керттера центраш вӀашагӀьовзаш йола Прага — Брно — Братислава яха магистраль чехословакии наькъахой доккхал да. Дукха ха яц из никъ баь баьнна. Иштта йола магистралеш дукха яц мехка. Бакъда, наькъаш иштта дахка лерхӀ. ДарегӀа яц из. бакъдар аьлча, белача маьхара лаьтта къоастаде а леза. бакъда. цийга дӀадахар меттаоттаду цо.

Бакъда, кхыча категорегӀа дола наькъаш, масала, укхаза 2-ча класса наькъаш оалаваш. Иштта хоза дац уж, хӀаьта а дика доц ала доагӀаш да. Цар керттера башхало я транспорт дийнна шаьрденна хилар. Цига кӀезигагӀа нийслу «Моторесташ», бакъда, массанахьа традиционни «Самообслугаш» я. Цига дая хӀама кхалла йиш я. телефонаши эггара гаргагӀча технически гӀулакх деча станцей номераши йола истолташ да.

Наькъа вож башхало я из белгалонаш яь хилар. Массе а тайпарча наькъашка тхона йовзар белгалонаш яза йола участок. Юхкера а наькъа информаци. Хоавча къамаьлаца, лаконизм йолаш, хӀаьта керттера шийчаннахьа из хилар ходелар тхона хьалхара километраш никъ бешше а. Никъ баь чакхвоалаш хов хьона цига дерригa а бокъона лаьрхӀа хилар. Новкъа арадоалаш оаха дихьалар картен «Чедока» яха путеводители. Цхьаккха сагага из хоатташ. Ужгородера Праге кхаччалца новкъа дахара хайтар тхога цар.

Праге 200 эзар гаргга автомашин я. Къаьнача гогта улицаш йолча городе уж мишта леларгьяр нагахьа санна автомобили, улица гӀашлочун правилаш нийса оттаь а лораеш а ецаре кхетаде хала дац.

Эггара хьалха хила дезар да хьо хьай автомобила моттиг йолаш хилар. Из хиллалца машин эца йиш яц. ХӀаьта гаражаш практически йолаш яц. Автомашинаш латт кошка, цӀеношта юхе, наькъий йистошка. Бакъда, уж латт шоай хьадда порядок йолаш: хӀара машина ший моттиг я. из белгалъяьй асфальта тӀа, номерной знак а йолаш. Массехк ди даккха кхычахьа вахача а, автомобилаца кхыметтел отпусе вахача а — хьа моттиг цхьанне а дӀалоацаргьяц. Бакъда, моттига тӀера мах тел Ӏа.

Прагера нах хӀаман кхом беш ба. Бакъда, из дац цхьа лоадам боацача хӀамана автомобилаца гӀоргбац яхилга. Нагахьа санна баха безе Къаьнача городе а хохкаргья. Бакъда, сеца латтача доагӀар дӀадала-м деза. Машин а йита дӀавахача, кийгаш цӀендеча щеткана кӀал делла квитанци хургда хьона. Ха дӀаязъю 5 минутага кхаччалца, Шин сахьата — йиъ крона, хӀаьта дӀахо — арифметически прогрессегӀа лургба Ӏа мах. Городера Ӏаьдал цу хьакъехьа, сона хетачогӀа нийса да. иштта гӀулакхо порядок, — сеххетам, хӀаьта крона а хулийт.

Новкъа лелара правилаш цига хов, наькъа законаш дизза кхоачаш а ду. Ӏома а бу. Ӏома а ду массанахьа — школе даха ха йоацача берий учрежденешка, гимназешка, вузашка, предприятешка. Из Ӏомадара арадаьха да хоса кийчдаь книжкаш, фильмаш хьувнх, телевизионни передачаш ю. Хетаргахьа из бахьан долаш хила а мег сарахьа лыссача улицагӀа цӀе сердал хьахьекхача дукхьал воагӀаш гӀашло гургвац хьона.

ПӀаьраска, балха кӀирa чакхдоала ди хьаотт. Чехословаке столица баха нах шоай автомобилаш тӀа ховш. Практически аьлча шевар пхьан ханна. Цар никъ бода городал арахьа Ӏаламе салоӀача. Дачашка, пансионаташка, салоӀача цӀеношка, гаргара нах, хьаьший болча юрташка, зӀамигача городашка. Лоамашка, Шумавски хьунашка болх, тржебоньски карп яха чкъаьрий лувна, е Карлштейн яхача замкага хьажа болх...

Цхьан пӀаьраска дийнахьа хьашаша даче хьийхар тхо. Ниясса 17 сахьати 30 минути яьлча арадаьлар тхо, пик яхача сахьата арадовлилга ховшше а. Машина дас инженера Иржи Соучека приемник оттайир «Зеленая волна» яха чу тӀа. Из станции лоац берригача водителаша пӀаьраска дийнахьа городера дӀаболхаш. Из дийна даргдац, хӀана аьлча общественни кхерамзлен «ВБ» яхача транспортни инспекце вертолеташа новкъостал ца дича иштача хьале дӀалела йиш яц.

Дикка паргӀата арадаьлар тхо столица центре гӀолла, бакъда цхьаннахьа вокзала юхе ходелар никъ машинаша готбаьлга.

Цу хана приемника чу гӀолла аьлар:

— Горохозе болхача водителашта бакъахьа да керттерча новкъара а баьнна, Стара - Болеславе кхаьчача Прага — Подебрады — Градец — Кралов яхача шоссе бовлар...

Из совлен еш йола ткъо километр ха е чӀоагӀа безам бар. Бакъда, хӀаьта ткоашта могабаьча новкъа дахар тхо. йиллача хана лоам дӀа в кхаьчар.

Борис БЕЛЕНЬКИЙ.
(АПН).
Прага — Москва.

«КРАСНЫЙ МОЛОТ» ЯХАЧА ЗАВОДА 85 ШУ ДИЗАРГА

ЗАВОДА ИСТОРЕ ОАГӀОШ

Укх шера сентябрь бетта Грозерча «Красный молот» яхача завода коллективо белгалдоаккхаргда шоай предприяти хьахина 85 шу далар. Итт саг болх беш а волаш мастерски йолаш хиннарча хӀанз эзараш болхлой бола йоккха предприяти а хинна дӀаэттай из.

Мехкдаьтта доаккхача леланьча эсалча приспособленей метта хӀанз латт йоккха балха оасарле йола чоалхане цементировочни насосни агрегаташ, мехкдаьтта чаккхдоаха чоалхане аппараташ, скважинашка увтаю оборудовани...

Советий Ӏаьдал эттача хьалхарча деношка а заводе къахьегаш бар шоай гӀуллакха мутӀахьа бола нах. Таханарча болхлошта карагӀдуваараш хьахул хьалха хинна дӀабахача дукхача болхлоша даь кӀал латтарий кийлен тӀа. Хьалха лаьтта йола шин традица. дӀахо а хьош, тха завода коллектив котъялар парте XXVI съезда сийна лаьцача социалистически яхье.

...Города йисте 1896 шера технико Лаврова йиллар мастерской. Цхьан тхов кӀал хиннай пхиъ участок — пхьоалс, аьшк лоаладеш, модельни, слесарни, машинни отделени. Мастерске болх беш 10 саг хиннав. Цу чу еррига а 10 оборудовани хиннай — токарнии хӀама хьокхаш йолеи станокаш, жӀов, Ӏанарца болх бу машин, чура боагаш болх бу двигатель. Завода ков 2700, 8 квадратни сажень хиннаб, заводо арахийцай мехкдаьтта даккхара эша штангаш, удлинителаш расширителаш, осташ, кхыдараш.

1900 шера ахча я нийша завод ехкай Лаврова Фанигвга. 1913 шерага кхаччалца цуи хиннай из. Геттара халача хьал тӀа къахьегаш, геттара кӀезига алапи доагӀаш къахьийгад мастерске болхлоша. Цар забастовкаш ный, балха ди лоацдар, алапи тӀатохар хьадехаш. Болхлой духьалбувлилга юхьанна цӀевхха хула хӀама хиннад. хӀаьта 1905 шера РСДРП кружок йиллачул тӀехьагӀа дувца а вӀаштӀехьдаха а далаьд уж гӀулакхаш. Кружока кулгалдеш хиннар токарь Шевелеви слесарь Колодезеви.

1913 шера дена «Молот» яхача акционерни общество доалахьа ялай завод. Болхлой Ӏехабе завод товариществo я аьнна дӀакхайкаьй акционераша, общества юкъебахка хьийхад цар цхьабола кадровой болхлой.

Большевикашеи дукхача болхлошеи кхетадаьд пролетариат барт болаш хиларах буржуази кхераеннилга. Завода даьша лелаю кхиллаш гучайоаккхаш кхетама болх баьб цар болхлошта юкъе.

Цу балха тӀа къаьстта белгалваьннав 1905 шера дена РСДРП член хинна пхьар Борожев Михаил. Кадровой болхло волча цо хьинаре подпольни болх баьб. митингашка, города предприятешка болхлошта хьалхашка къамаьлаш даьд. Вай городе цхьан улица цӀи я Ворожева. Из халкъа ираз долаш хилара тӀехьа къовсам лоаттабаь саг ва.

Ше хьахиннача хана дена города а республика а предприятешта болхлой кийчбеш бола кхуврч болаш хьаьнай завод. Цул совгӀа завода коллективе чӀоагӀденнад интернациональни доттагӀал — вӀаши юхе дӀа а айтта къахьегаш хиннаб, ба а ба эрсий, нохчий, украинцаш, гӀалгӀай, жӀуггий.

Советий Ӏаьдал эттача юкъе заводе баьхкаб нохчийн гӀалгӀайн къе баха нах. Укхаза заводе уж Ӏомабеннаб таиш - тайпара болх бе, кружокашка уж деша ихаб. Цига цар кхетадаьд болхлой интернациональни доттагӀал, Ленина болхлой класса ахар.

Кагий нах болаш баьхкаб 20-ча шерашка заводе М. Туниев, С. Дагаев. Цу хана болх бе волавенав обрубник а волаш Музаев Гирихан. Цу хана халача хьалашев болх баь хиларах яьдаьд «Ударни «Красный молот» яхача повеста тӀа цу завода болхлочо А. Ф. Кучина.

Ӏан замалахьа къаьстта хала яр аьшк лоаладераштa: гота яр дас пьча помещене. Готта а баьде а яр из. Формовка еча лоа чухьекхар помещене аӀоахьеш яцар. болхлой бӀоахлора ведара чу боагабеча кӀорах йолча йовхалагӀа. ГӀо деча приспособленеш цхьа кран яр. Из а дукхагӀча хана телхе хулар. Болхлой баракъаш дацар. Болхлой боагабеш моттигаш хулар. БӀарга синош а кулгахйоахкораш а яцар.

Иштта дар болхлошта завода даьь юхедисараш.

Бакъда, йоаш предприяте даьй а хинна дӀаэттача болхлой къахьега чӀоагӀа дог айденналар. шоаш кхо ца беш болх бора цар. Дика къахьегарах Музаев Гирихан заводе эггара хьалха совгӀат дала оттавир. вешта аьлча ЦӀеча Байракха орден ала.

Завода исторе чухь белгалдаьнна ди да 1922 шера 4 ноябрь. Цу дийнахьа Грозненски горсовета соцам бир «Красный молот» яха цӀи тилла. ЦӀе бос революце бос ба, кердача замаи символ я.

— Тха жӀов социализма гӀулакха етта йолаелар. — доккхал а деш йоахар болхлоша.

Шераш дӀаухар. ДегӀа а йоагӀар, шер а лора завод. Цун толамаш хьахулар барт болча интернациональни коллективо къахьегаш. 30 шераш хьалхарча пятилеткай. стахановски болама. йоккхий къахьегама рекордаш яхара шераш дар. ГӀоръяьнна йоахар стахановски хьесапе болх беча завода инициаторий цӀераш. Из болам эггара хьалхарчарна хьаллаьцар аьшка пхьара Севериова. Цуи хьонхама тӀехьайттар дукха болхлой.

ЦӀаккха из хинначa тайпара дола цхьа чоллагӀа доана хьинар массанахьа шерра ньржа социалистически яхь. керда вахар диллара юкъе дакъа лаца хӀаране бола безам — цу хӀамаша вӀашагӀа а тохар кхоачара а бора тайп - тайпарча къамех бола нах.

Цу шерашка хиннача «Красный молотовец» яхача газето яздаьд: «Геттара дикача производственни толамашка накъьбахар 1 майна апрель беттара задани 330 процент кхоачашьяь эзагӀбола стахановцаш ва. Хиновиe, Жарковиe. Иштта дола хьокхамаш даькх фрезеровщикашa ни. Пожуевен Иваповен токараша Шамповен Матуловен.

Цу тӀа кхы а яздаьд: «Стахановски бетта шоллагӀча декаде токара Бейбулатова втулкаш хьокхача стахановций Хорошен Новодзински къахьегама овсаргега кхоачаш къахьийтар. 17 марта сменагӀа цо хьекхар 8 втулка, хӀаьта цхьа втулка нормагӀа хьокхаш 8 сахьат дӀадодар. Из бахьан долаш дийнахьара норма цо кхоачашйир 701 процент.

Эггара хьалхарча инженерий стахановций цӀи йоаккхача хьоахаеш яр инструментальни цеха начальника И. Езиева цӀи. Къамех болча нахах эггара хьалхара инженер вар из.

Маьача дакха нийса къахьегаш бар кхаьнах а. Заводе эггара хьалха станокаш тӀа болх бе яйттар Медянцева Ира, Калустова Маша, Ярошенко Аня. Уж хьинар дола мехкарий бар. Къахьегача царна карагӀдуваларех дукхача маӀача наха а тӀехьа хьокхаме хилар. ХӀаьта мехкарий эггара чӀоагӀагӀа дог гӀоздоаккхаш дар царна денна стахановский костынкаш. Уж тӀа тухкаш болх бора цар. цӀагӀа а тӀера Ӏодахацар.

Тахан вайна шек доалаш дац цу гаьнарча 30 шерашка производственни заданеш иштала проценташ кулаш хилар. ХӀаьтарча шерашка а саг цецвоаккхаш дар даьха толамаш. Масала, 14 февраль ремонтно - механически цеха токара стахановца нов. Светличне 7 сахьата автоматашта эша 21 цӀаста подшипник хьекхар нормагӀа 7 сахьата паӀ мара ца йоагӀача. Цхьан дийнахьа бир цо 31 дийнахьа бе боагӀа болх, норма 2100 процент кхоачаш а еш. Иштта яздора «Красный молот» яхача газето 1938 шера 27 марта.

ХӀара болхлочоа цу шерашка дагалаьттар дар рекорд оттаелга. Кхыча тайпара хила йиш а яцар. Хьалхашка дар башха дика вахар. Из хьадора наха шоай кулгашца.

Хьаина дагадар 41-ча шеро наха дагадоалаш мел хиллар юхасоцадергда, аьнна.

Дикача тӀехьенна диллац эггара хьалхарча стахановцаша даьха саг цецвоаккха. толамаш, рекордаш.

Завода администраце парткомо, профсоюза заводской комитето, 1976 шера 1 апреле пхьана яьча заседане къахьегама ветераний П. Ф. Войницке. В. Г. Иванова, П. И. Булавиццева. Н. И. Протачанске, И. С. Медянцевай цӀерагӀара премеш оттаеш соцам бир. Уж премеш шин степень йолаш я. Шера цкъа уж эггара лакхагӀа къахьегача овсаргe, йолча, геттара дика производственни хьаьвча. коллектива общественни вахара юкъе хьинаре дакъа лоацача болхлошта.

Укх шера къахьегача ветераний цӀерагӀча премей лауреаташ хилар № 2 йолча цеха токарь В. П. Кулебякин, № 5 йолча цеха котельщик В. Г. Кузьмин.

О. МАРИТЧАК,
Грозерча «Красный молот» завода музея директор.

Нохч-ГIалгIайчо Россех дIахийтта 200 шу дузаш

МАШАРЕ А ШИЙ ЛОIАМАХ А

11-чен 12-чен бIаьшерех эрсий литература памятник а хинна дIаэттад «Игорева полках дола дош» яхача гIоргIаьнначa поэма кхеташ йоацача моттига массайолча оагIорахьа а кIоаргга а тохкам беш профессора Мальсагов Дошлаькъас тучадаьккхар дукха а хьалха деиз эрсийн вайнахьен доттагIлен бувзамаш хьадоагIаш хилар. «Игорева полках дола дош» яхача поэма турпалех цаI — аьла Игорь половецки ссалара вада вIаштIехьдаьккха Овлур вайнахьа саг хилар хьахьекхар Iилманхочо. Цунна духьала хIама алаизар Iилмано. Тайп-тайпара ше даьча тохкамий ларда тIа Мальсагов Дошлаькъас 1959-ча шера ладар: «Шаьрачара КъулбасеДа Кавказаца меттел лоамаш Кавказаца а тIехьа Малхбоален славянаш лукхача хана деиз бувзам болаш хилар юха а чIоагIлу».

ДIахо керда бакъдараш лаха дезаш йола Мальсагова выводаш теркам тIаоваш йола гипотеза санна тIаийцар. Цхьабакъда, 20 шу хьалха аьча цу выводаша тахан а чIоагIгIа теркам тIа а оз, уж дукхагIа белгалагIа в, тешамегIа в я. Монгольски Iотгкъах лаьттача хана мелденна хинна дале а, вайнахан эрсаштех юкъера бувзамаш традиционни хьадаьхка хилар чIоагIдеш укх тIеххьарча 10 — 12 шера. 13-чен 15-чен бIаьшеренашка Монгольски аьдех байдда эрсий Центральни Кавказа лоамашка а, къаьстта вайнаха юкъе а тIаийбеш хинна. 16-ча бIаьшерене гIалгIай хьал долча наких хиннача цхьан вIаьхийча саго, Салтан-Мирзас, нохчий мирзаца Ших Окуцкеца цхьана ший а шийна карара берий а кхел Россеца вIашагIа а йийзе цох дIаккет.

17-ча бIаьшерене нохчий мирзашца цхьана Россех дIакхетарe уйла хьаллоац гIалгIачо Хавса-Мирзас. 1647-ча шера Грузе лоамаш районашка межлоусобни тIемаш латташ хилар бахьан долаш Тийрка дIоаххала бода традиционни ниъ дIакъайла а хинна, Дарьяла районе халача хьала тIа нийсъелар Кахете йодаш хинна эрсий посольства йоккха ескорт. Цу посольствас гIо де аьнна шийга дехар дича уж посолаш ший юрта тIа а йийца, ерригача ГIалгIайчухьа гIолла Тушета доазон тIа кхачаьча дIобигар Хавса-Мирзас. Хавса-Мирзас из посольство дIайига тигаденаре Москвас посолашта тIалилла хилла дехар кхоачаш: ца деш дисар кхерам бар.

18-гIа бIаьшоре йолаелча КъулбасеДа Кавказе шерра ньржар турецко-крымски агресси. Кхычa мехкара гIаьрахой Нохч-ГIалгIай территорена тIаьхувдар. 1729-ча шера Дарьяльски чIож Iоххавачалуча Нохч-ГIалгIайченнех Черсий мохкех юкъе тIемастратегически крепость е Турце лерхIача дIаккъьчар гIулакх. Из вIаштIехьдаьннадаларе Турце кхар де дезача кхоачар нохчий, гIалгIай, гонахьа бахьа берригаш а. Кавкавзаций а эрсий пачхьалкхен а цхьана вIашагIтехача низаца турецки гIаьрахой агрессивни уйла йохайир. Хьалха дIанхача итт шерашкарчул цу хана къаьстта сиха дегIадаьхнер эрсаштейнохчаштен-гIалгIаштен юкъера гIуланхаш.

Эрсийн вайнахски гIуланхаш дегIадахнара керда этап дIайолалу 18-ча бIаьшерен шоллагIа дола ах даьха доладуш. 1756-ча шера российски подданстве дIаэца тхо, аьнна шоай инициативах эрсий администрацега дIаюха дувца болалу гIалгIай. Цул тIехьагIа шу даьлча, 1757-ча шера, Российски импере правительствующи сената сопам бу «ГIалгIай эрсий подданстве хьа в эцаш. Кизларе аха царна бокъо а луш». Цу наькъа российски подданстве хьийцар гIалгIай массехн цIа Императорски пачхаьа протекцена кIалха а болаш, паргIатта Кизларе аха бокъо а йолаш хилар уж.

18-ча бIаь шера юкъе Россена юкъе а баха, ший лоIамах цох дIакхетара тIаберзабаь болам дегIабера ГIалгIаш чу. Цу болама ший кулгалхо вар — кистински — гIалгIай источникашка вовзаш вола старшина Кераста ди хьийца гIалгIа Авреамий.

ГIалгIай шоай лоIамах Россех дIакхетилга вIаштIехьданкха гIерташ гIалгIай старшинас беча хьинар а къонахчул а долча балха духьала черсий аьлан Кайтука оагIорахьара моастагIлех гIулакхаш дIадоладелар. ГIалгIайче сихагIа Россех дIакхета гIо де а, хIаьта иштта лоамаш юхерча шаьрача моттигашка дIачIоагIбала гIалгIашта новкъостал а дергдолаш эрсий викал хьожаве гIалгIайчу аьнна а доп оттадар эрсий администрацена хьалхашка Авреаме.

1762-ча шера аьхки доккхача Карабулакски 8 тайпан 23 тхьамада хьалха а волаш, Карабулакаш Россех дIакхетара хьанъехьа ше къаьстта барт бир. Российски пачхьалкхена юкъе Карабулакаш хьаэцара хьакъехьа бола сопам тIаийцар Россе арахьарча гIулакхий колгеге. Из соцам а ийца Карабулаке дIаваахийтар Российски пачхьалкхен викал ротмистр Мансуров. Шоай лоIамах Карабулакаш Россех дIакхеташ хилар дIаххайкадеш дола Кизлярски комендантагара письмо-уведомлени гIумкий бIаьхийча нахаген нохчий старшиннашнен дIаделар цо.

Карабулакаш болча хьалкхьчача бахархошта хьалхашка из соглашени дIайийшар ротмистра Мансурова. Россе подданстве хиларах цу тайпай викалаша дув а биар, боваш болча старшински берех пхи саг кара а вилар. Лоалахой тIемах Карабулакаш лорабе дехкар тIаийцар, Российски тIема администраце Россе подданстве да аьнна дув биар 500 цIено.

ГIалгIай Россех дIахийтар 1770-ча шера феврале. Дерригача халкъа хьалхара дув биарца цхьача кулгаш ладир 24 юртерча старшинаша. Белгалдаьхача юкъерча политически дешай хам а беш, Россех мохк дIакхетилга сихдеш хадданов гIулакхаш дора гIалгIаша. Нохчашцера шоай этно-культурни гаргало белгала яккха аьттув баьнна моттиг дIалхийтацар гIалгIай викалаша. Из дерригa ларде луваш а таьнара дар гуш чакхйоахар шоай политика гIалгIашта керте лаьттачар. 1768-ча шера Российски пачхьалкхенна юкъе шоаш дIаэцилга вIаштIехьданкха гIерташ хилхача гIалгIай викалаша гIалгIайн нохчийн халкъий гIулакхаш а мотт а цаI боланда, российски подданстве болча дукхача юрташкарча нохчий санна, Россе протекце шоаш дIаэца ихаш дехар дора.

Россена юкъе гIалгIай хьаэцаш арахьарча кхерамах уж лорабе дехкар тIеийцар эрсий правительствас. ГIалгIай викалашен эрсий даьшен хьинар долаш къахьегар бахьан долаш 1770-ча шера шоай лоIамах Россех дIакхийттар гIалгIай. Дукхача бIаь шерашка дегIа ца боагIаш лаьттача бовхамен социально-культурни вахарен хьал гIалгIашта тIера в даьхкха, эрсий халкъана хIаьта иштта Россе кхычa халкъашта а дIахо гаргаоэзара ниъ хьабеллаш хилар бахьан долаш гIалгIай Россех дIакхетара гIулакх чIоагIа лоархIам болаш дар. 1770-ча шера гIалгIай Россех дIакхетар шоай лоIамах хилар чIоагIдеш гIалгIай керттерча старшинаша 1772-ча шера ше-ше къаьст-къаьста йоахар: «императорски пачхаьа низах а доацаш, шоай лоIамах дIакхийттад тхо. Цу подданстве хIана а хувца ца луш а латт тхо». ГIалгIай викалий цу эввление хьахьокх мохк исторически дегIабоалабеш долча политически гIулакха хьинар дола довкъашхой уж хилар.

Машаре а ший лоIамах а дерригa Нохч-ГIалгIайче Россех дIакхетара документ оттаддир 1781-ча шера 21-ча январе. Чечен-Ауле Аджи-Ауле яхача йоккхийча юрташа гонахьа яьа вож юрташ гул а яь. Россех нохчий къам дIакхетара дош къоастадир цу шера.

Нохч-ГIалгIайченна санна Ерригача КъулбасеДа Кавказа а дIахорча исторически кхела боккха лоархIам болаш дар 1781-ча шера 21-ча январе йоккха нохчийс Россех дIакхетар. Эрсий, нохчийн, гIалгIайн вIаша шоайла бувзам болаш дукхача хана дена хьабоагIаш хилара итот ар из. Сийлахь-йоккхача Россех дIакхийттаче нохчийн гIалгIайн халкъаш дегIазахкара керда торонаш хьайийлар цо. Дукхха къамаш дехача Российски пачхьалкхен доазон чу эрсийн нохчийн гIалгIайн гIулакхаш кхы а сихагIа дегIаха доладелар. Россеце, дукхха къамаш дахача Сийлахь-йоккхача Октябра Даькена ший кхел массала а вIашагIйийзар Нохч-ГIалгIай къамаша.

С. У. УМАРОВ,
исторически Iилмай кандидат.

СОВЕТСКИ ТУВЕ

Таханара Тува — из дегIаена металлургически горнодобывающи промышленность йола, хьун, яйтача, кхачан, гIишлон, индустре заводаши комбинаташи йола индустриально - аграрни республика я. Юрта боахама керттера дакъа — хьейбаш леладар.

Тайгана юкъе гIолла лоамех тIех а доахаш деккад автомобильни наькъаш, электропередачей линей матчаш. Тувс хьалъий коза тоаль городаши поселкаши. Долхача хиш тIа гIолларчен фега гIолларчен наькъаша республика ювзаенна я вай Даьхен ерригача горданица. Боахами культурен хьалъеча уж толамаш дахарах Тувински АССР еннай Ленина, Халкъий ДоттагIала орденаш.

ЦхьайтталагIча пятилетке промышленность дIахо дегIайоалае лаьрхIад. Арахеца продукци 21—23 процент дукхагIа хургья, къахьегама овсарле 18—21 процент лакхлургья. ДIахо дегIайоалаергья электроэнергетика, горнодобывающи гIишлони индустри, технически кийч а еш реконструкци ергья кхачаш дулха - турийн промышленность предприятешка.

Лакхлуш боагIа геологоразведочики тохкамаш дарев балхий боарам. Къаьстта чIоагIа теркам тIабохийт «Тувакобальт», «Туваасбест» яхача болх беш йолча комбинатий байдала база шеръяра.

Шерлуш йоагIа СССР АН СибарегIен отделене Iилма учреждений сеть. Цар толаме къестаду Iаламен къахьегамен ресурсаех дикагIа пайда эцара, лаьтташкаре дукхагIа продукци якхара, хьайдай продуктивность лакхъяра дешаш.

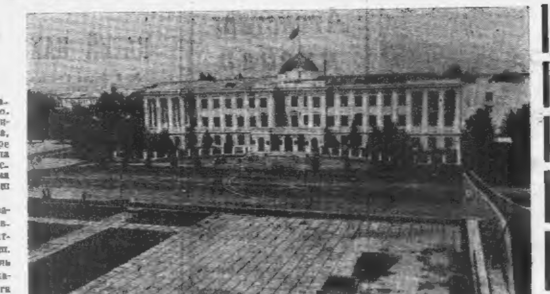

СУРТАШ ТIА: 1. Кызылера Тувински АССР Министрий Совета здани.

2. Тува къьнагIа барех вола аздархо Сарыг-Оол Степан Агбанович.

3. Дукха продукташ луш дола як гаьзарийн кхоаб дикача лоаман даьгIенашнен атагIенашнен. Йа Iул дамаш доал.

В. УГЛИКА сурташ,
ТАСС фотохроника.

ЮРТА БОАХАМА— НОВКЪОСТАЛ

Халкъа хьал-торо лакхъелга вай коммунистически парти правительстван массаза ший керттера дехар лаьрхIад. Укх пятилетке а дукхагIа хьалдергда наха лаьрхIа керда цIенош, культура, къахьегама, салоIа, быта хьалаш кхы а тоадергда.

Парте къаьстта теркам тIабахийтаб советски нах кхачаи продукташца Iалашбера. Цу гIулакха лаьрххIа программа оттаьй. Цо лерхI ма могга лоацагIа йолча хана наха хадданза продукташ лоаттара дош къоастаделга.

Къахьегамхой юртбоахама продукцеца Iалашбелга дувцача хана нов. Л. И. Брежнева КПСС XXVI съезде белгалдаьккхад дулхи хьайбай кхыйола продукции дукхагIа йоаккхилга.

Партен правительствав чакхйоаккхача цу йоккхача программана юстаре латта йиш яц промышленни предприятеш а.

«Грознефтегеофизика» треста ремонтно-комплектовочни контора тоаю буровой станокаш, автотранспорт, эша тайп-тайпара овткалаш хьаю. Ма дарра аьлча, шортта хьабе болх болаш да тхо, хIаьта юрта боахама новкъостал де а ха лох тха специалисташа, гIулакхерча наха.

Партийни а профсоюзни а организацеша лаьрхIар юрта боахама новкъостал дара ремонтно-комплектовочни контора коллектив оарцагIъяккха. «Гардалинский» совхозе соахха бIаьш бола тха нах хилар юртбоахама плантацешта обработка еш, довкъар Iалашдеш, хьувкъам чуэцаш. Иштта тха специалисташа Наурски районе ниъ силосин траншей йир.

Дукхача боахамашта новкъостал ду оаха юртбоахама техника ремонт яра. Укх шера хьалхерча ялх бетта «Минеральний» совхоза 5 двигатель тоабир, «Горагорский» совхоза — 4.

Хьувкъам-81 чуэца болабелча «Октябра 60 шу» яхача совхозе лаьрхIа кийтьяь ГАЗ-66 яха автомашина ахийтар. Машин лелае шофер вахийта а ца Iеш, эша сварочни балхаш де специалист а хьожаийр. Комбайнашта, кхыйолча техникане соа ца еш ремонт ю цар кхайтIа.

Хьайбай продукци алсамъяккхара эггара хьалха эшаш дар довкъар да. Цу гIулакха а новкъостал ду оаха юртарча боахамашта. Йол, ча, кхыдола довкъар хьайбаш латтача дIатIаувзаргдолаш инженер-конструктор Б. Л. Ледяев керте латтача тха специалисташа геттара йоккха «мажара» яьй. 63 кубически метр объем йолча «мажара» чура доакъар цхьан саго массехк минут яладехьа Iодоассаду. Цу гIулакха лаьрххIа оттаяь механизм я. «Мажара» тракторо дIаувз. ЧIоагIа раьза ба пунна юртбоахама къахьегамхой. Даьча тохкамаша хьаьенхад из тIехдика йолга.

ХIанз цу тайпара йола кхы а 4 «мажара» еш да тхо. Дукха ха яладехьа уж дIахьоргья «Горагорский» совхоза. Царца чIоагIа хьежаш ба хьайбаш леладераш.

«Октябра 60 шу» яхача совхозо ший оагIоракха новкъостал ду тхона а. Цо 30 гектар леладе лаьтта деншаз тха треста. Цу тIа оаха дIайийнай бахчеви культураш.

Гучча бесса шинна а оагIонна пайда болац да оаха леладу доттагIал.

В. АВСАДЖАНОВ,
«Грознефтегеофизика» треста ремонтно-комплектовочни контора партбюро секретарь.

ХЬУВКЪАМ ЛОРАБЕШ ЧУЭЦАР ДУХЬА

Ялат кхедаре дукха къахьийгад укх шера лаьтта леладераша. Цхьа фийт боа ца беш, хьувкъам биэза чуэцилга бокхв лоархIам болаш да. Из бехвтоккаме дехкар кхета а деш, Назрановски района халкъа тIахьожама комитет хьежар боахамаш ялат чуэца мишта кийчденнад. Хьалххехьа заседани а ъь дийцар совхозашка тарзаш, ялат цIенду машинаш, хьатташ, складски помещенеш мишта кийчъяй, цIерах хьувкъам мишта лорабу.

Халкъа тIахьожама комитето дехкар а даь тIадиллар совхоза директорашта тIахьожама группашта масса йолча хьатташка, ялат чуэцача хIара комплексе халкъа тIахьожама бозташ вIашагIйохилга. Уж хьожаш из ялат мишта чуэл, из пачхьалкхенна дIадала хьоча хана ваьвъа доа ца дайтарга. Района дерригача боахамашка вIашагIъелланр 110 саг чувоагIа 35 пост. Цул совгIа халкъа тIахьожамхой болх тоабара гурахьа дIадийна ялат чуэцача хана рейдови бригада вIашагIъеллар.

Хьувкъам чуэцача хана халкъа тIахьожамхоша республикански газетий болхлошца цхьана каст-каста рейдаш йора совхозий кхашка гIолла. Рейда материалаш кепайийтай «Сердало», «Ленина наькъ», «Грозненский рабочий» яхача газеташ тIа.

Ялат чуэцача къаьстта дукха болх беш хиннаб «Октябра 40 шу» яхача совхоза тIахьожамхой. Халкъа тIахьожама постий членаш комбайнер Зурабов Ахьмади совхоза керттера агроном Чумаков Махьмади фийла хилар бахьан долаш кхашкара ялат на доаш чуэца вIаштIехьдаьннад. Цкъа цар эйча гучадаьлар А. Теркакиевен О. Арчаковен комбайнашка ялат цIенна ца оардилга. Из оардаш йолча агрегаташа лертIа болх бацар. ТIахьожамхоша комбайнаш соца а яь, уж кхоачамбоацараш дIадоахилга цIенхаштта хьадийхар.

Хьувкъам чуэцача денош-на доккхачун а зIамигчун а кхоммелга хаддаза дола гIулакх хиина дIаэттар халкъа тIахьожамхоша. Милице болхлошца, районерча общественни организацешца цхьана халкъа тIахьожамхоша беча балхах доккха бернат даьлар. Шин хиннаьа на бола ялат чу а ийца, 1981 шера пачхьалкхенга ялат доккхара план а социалистически декхараш а толлма кхоачашдир районо. Планах пачхьалкхенга 3600 центнер ялат дохка дезаш хиннача 34519 центнер дехкар.

ХIанз районера совхозаш ка бола ялат чуийца а даьна, хьажкIаш, гевараш, шекара свеклаш, коартолаш, кхыйола юртбоахама культураш чуэца кийчлуш я. Боахамашца цхьана шоллагIа бола хьувкъам чуэцача хьинаре дакъа лаца дага ба районера тIахьожамхой а. Цу гIулакха оттаяь мероприятеш я, хIара не дергдар къоастадаьд.

А. ДЖАНДИГОВ,
Назрановски района халкъа тIахьожама комитета председатель.

«ТРАКТОРОЭКСПОРТ:» ДУНЕН РЫНКЕ 20 ШУ

Дунен рынке «Тракторээкспорт» яхача Ерригсоюзни объединене нийсса 20 шу хьалха — 1961 шера кхоле эггара хьалхе хайтар ше йолга. Цу хана деиз цо товарооборот 10-за лакхъяй, бульдозераш, скрепераш, итташ тайпаш тракторашa комбайнаши дунен рынке лоаттаю эггара йоккхагIчарех йола цаI хинна дIа а отташ.

— Вай машинаш, — хIаьта уж дина йовзаш я ерригача континентий 70 совгIа долча мехка, — хоатташ хилар эггара хьалха дашха доагIа мехка промышленность динамични дегIайоагIаши толамаш доахаши хиларца, — аьлар «Тракторэкспорт» яхача объединени генеральни директора Василий Мышкова. — 60 шераш ке а вай мохк тракторашш юрта боахама машинаши арайоахаш хилара хьакъехьа дунен тIа эггара хьалхарча моттиге кхаьчар. ХIаьта хIанз США-с, Англе, Франце, цхьана йоакачул дукхагIа арайоах вай уж. Юрта боахаме болх беш йола машинаш 740 тайпара я. Уж тешаме, чIоагIа, пайдане, хоза я.

Уж хIамаш доахкаш хилар бахьан долаш йоккха конкурентность йолаш я «Беларусь» яха трактораш. Уж хIанз 60 совгIа долча мехкий кхашкех плантацешкен болх беш я.

Цу тракторех эггара дикагIа толам болаш я МТЗ-82 яха марка йола трактор. Удельни дIаодача доагорга диллача шийн классе цул толашагIа трактор яц. Кабина аьбрапи 2—3-за лаьгIъеча лаьрххIа йолча устройствашa Iалашъяь я МТЗ-82 яха марка йола трактор. Цу дерригенна из машин дунен толашагIйолча образеций му гIаре оттаю.

— «Беларусь» яхача а вай кхычa тайпара тракторaша а тайп-тайпарча мехкашка, США-в мишта хьожача шоаш дина хилар дукхаза а дIахьенкад дунен тIа, — аьлар В. Мышкова. Американски Небраска штатерча Линкольна шерагIча университете 60 шу хьалхы йилла полигон специалисташа керттера экспериментальни центр лоархIаш я. Дукха ха йоацаш пита экзаменаш дина чанхъьахр К-701, Т-150К яхача вай низ болча тракторaша. Уж я Венгре, ГДР, США, Канада, Франце, Испание, кхыча мехкий кхашка.

Вайгара эггара дукхагIа техника ийераш хиннай, хIанз йолаш а я социалистически мехкий арахьарча торгевле организацеш. ДIадахача шера «Тракторэкспорта» эггара йоккхагIйола паотнераш хилар Польша, Болгари, ГДР. Цу мехкашка боагI - боагIачох аьлча 136,9, 72, 54 миллион сома маьха машина ехкар.

Вакъди, машинаш ехка ца Iеш, яй а ю вай. Масала, дIадахача шера, вай Болгарегара ийцар ялат дIадув 20 эзар сеялка, ГДР — 3,5 эзар коартолаш силоси чуэца комбайнаш, Румыне — 12 эзар сеялка. Чехословаке — эзар хий детта установка. Венгре ийтар птицефабрикашта эша оборудовани.

«Тракторээкспорта» коммерчески балха тIа йоккха моттиг лоац запасной доакъош лоаттадаро, водителаш механикаш кийчбаро. Цу гIулакха болх беш я вай массазарча технически центраш НРБ, ВНР, ГДР, Куба Республике, МНР, ПНР, ЧССР.

«Тракторэкспорта» цхьана къахьегара керда лостам ба юрта боахамен наькъашгIишлош еч техника производства специализацех кооперированех программегIа арахецаш йола машинаш йохка дIаккхьийтарн хьакйярн. СЭВ членаш долча мехкашa дIа-хьа ктухьийташ йола поставкаш яттагIча пятилетке кхозза дукхагIа хилар цул хьалха дIаяхача пятилетке хиннарел.

СЭВ Софе хиннача XXXI заседаше, — белгалдаьккхар тIеххьара а В. Мышкова, — югайир аргIана шоллагIа йола «интеграционни пятилетка». Из кхоачашъеча ший дакъа лоацаргда «Тракторoэкспорто» а.

Юрий СИНЯКОВ.
(АПН).

Сальвадор харцлувши нах боабеши даькkха 50 шу

Сан - Сальвадоре арадуълаш хиннача «Индепендьенте» яхача газета директора керттера редактора вар Хорхе Пинто. Военни хунто даьке йита, Мексике водача оттавир из.

Сальвадорски журналиста дувц: «Укх шера 16-ча январе «Лос-Анжелес таймс» яхача американски газета телетайпаца статья ала езаш вар со. Сальвадоре дола хIамаш дувцар дийхадар согара цу тIа. Цу газета редакторех цхьаннеца аз къамел даь цхьа сахьат даьлча ЮПИ агентства со керте лаьттача конторе чухьийлхар салтий, беррига оалхахой лейдар. Статья дIакхачийта йиш йолаш яц редакце зданена танкаца го баь хилар бахьан долаш аьна дIахайтар духьа са газет юха а хоам бе эттар «Лос-Анжелес таймсага». Цу ханна са цIагIа чулийлхар бIухой сесаган кхо шу мара доацача са кIаьнкан кхерам тIатувсар цар оаха тахзар дергда, яхаш. Тхоай хьаьший хулача маьха цIагIа хьуладала ва яьлар тха. Цу хана чухь салтаца пархxе йохайир редакце оборудовани.

«Со дийна е венна каравига» гIерташ бIухой болга ма хайнге а аз мексикански посольствагара политически гIо дийхар. Кхы де хIама дацар са. Тха редакци эккхийтар 1980 шера январь бетта а. Цу шера апрель бетта редакце кIарга газета рассыльни вийра автомат теха. 27 юне гервца кийчбенна молодчикаш типографе чухьийлхар, здаьера арадовла цхьа минут ха я шоана в аьнна боллхошна, кепатохача машинех цаI эккхийттар цар. Цул тIехьагIа шин ди даьлча са автомобиль автомат теха цхарал-ъьяккхар. Цул тIехьагIа кхы а шоаза дов дир сона...

«Индепендьенте» дIанъовларца хунто цунна дIаяхьар информаце шийца барта мел йоаца средствиш. «Iие шийна «йола цензура» тIа ца оттийта администратора фотографех цаIн лочкъаъечул тIехьагIа» «Кроника дель пуэбло» яха газета кхы арадуаргдоацаш сецар. Цар ийрча даьха декъий норадир шоллагIча дийнахьа. Католически килиза газети радиостанции болх ца беш сацаде делача эттар шоашта массехказза чухьийлхачул тIехьагIа.

Уж дерригa чухьелхараш даьд «Нах боабара эскадрон» яхачо, армейски командоваше мукъа а баланза, яхаш дувц. Са шовзткъа сотрудник шек вай типографе динамит эккхийтараш бIухой хиларах».

Х. Пинтой дешаш бакъдир «Нах боабара эскадронера» воллача сальвадорски эскара салтечо Хосе Росалеса. «Диа» яхача мексиканиски газета тIа цо дийцар карательни экспедицеш еча хана граждански баракъаш а дийхе, маскаш а ехке хул бIухой, яхаш. Революционераша тIехьа ба аьнна дегабуам баьча эзараш болча наха оакхарий хьисапе Iазаваш деши боабеш хилара бехке эскар да, йоах Хосе Росалеса.

Хорхе Пинтос дIахо дувц: «Восщинас тха газет доахадаьчул тIехьагIа тхо «коммунизме» бехке де болабелар. Бокхьалдар аьлча, со-м цхьанна а политически группировкех мичав. аз даь цаI мара доаца «Зулам» дар сальвадорски оаз екаш дола газет арадоахаш хилар.

Юха а дуйн из 16 январе сай дувца ца кхийна Сальвадоре доллар. Мехка пхи миллион болча наха бойне хьийбаш санна боабара хIэрам тIалатт.

Шовзткъе итт шу даьккхад укхаза харцлувш. Цу ерригача хана бIухопа доал ду мехка, цу ерригача хана «мукъа хоржамаши» реформаши хургья яхаш нах Iехабу. ХIанз а шоай рупорга — марионеткага Хосе Наполеон Дуартега гIолла военни диктатурас юха йоах дерригa политически низаш юкъе дакъа лоацаш а долаш хоржамаш хургда. Цох тешавагIац цхьаьнкха а! Хоржамаш диалог, дагердар вIашик дувцар, кортамукъа къамел дар ма дий. Духхьал из дар газета тIа со де гIийртар. МалагIа диалог хургья, нагахьа цунна юкъе дакъалоацаш бараш нах боабеш хилча?!

Ткъо шу совгIа йолча хан на журналист хиннав со. Аз къовсам лоаттабаьб демократически принципашта тIехьа, нийсхон тIехьа, сай халкъа машари сатеми хилийтара тIехьа. Со теш из нийсхо хург ца хиларах иштта халкъ хIаландеш дола эскар долча хана.

Сальвадорцаш аьттаб пу режима духьал. ХIанз Сальвадоре хьакъьалеи демократеи низаша тIехь-тIехьа чIоагIгIа хьаллоац диктатурана духьал геро а даьнна аьттараш, цар политически лаьпача наькъага ца хьежаш. Партизанашта юкъе ба католикашш ца тешараш, дог цIенех декал долег нах. Царна кхы ла мегац нах боабеш, коррупце тIеи харцлуваш хилар тIеи латта диктатура. Берригача оппозиционерех аьрдохьарбараш хунтас беш хилар веловаллал хIама да. Дерригa халкъ а оппосице да.

Тхо дерригaш а кхетадедехарнйла да Сальвадора военни хунта — Iаьдалца еха къуйн нах боабершйн банда хилар. Иштта хиннай из 50 шера а иштта я из хIанз а. 1932 шера ткъаь итт эзар ахархо гIеттар гара бе а делла военни хунтана духьал. Уж къиза тоIабир.

1979 шера ехар инарала Ромерой аьттIхьара правительство. Кердача хунтас аьнинадар нах боабеши лечкъабеши хилар къоастадергда. Керда оапаш! Цхьаниха хIама къоастадаьдац. Эскаре шоай посташка бисаб палачаш.

90 шу хетадаьд са дезало журналистиканен демократена тIехьарча къовсамаш. Са даь двс 1890 шера хьадир «Эль сигло вейнте» («ТкъоалагIа бIаьшере») яха газет. Са да 1945 шера лаьца набахта веллар цу ханарча военни хунтана духьала статья еннай аьнна. Цунна низаш дир камере. Из дийна висар 1955 шера «Индепендьенте» хьадар духьа. Со директор хиннав из хьадьча хана деиз. Из кхоза дIакъайла хиннад, хIара дIа массаза къовл юха а арадийннад. ХIана дизаргIа дIакъайлад из. Со Сальвадоре юхвахa, газет юхарадаккха, сай дезала традици дIахо яьа, нах боабеш йолча хунтана духьал къовсам лоттабе чIоагIо яь ва.

Шовзткъе итт шера инаралаш цаI шоллагIчо хийцаб. ХIанз халкъо кхетадаь карателийн палачийн эскар гервца а мериканки правительствас Iалашдеш хилар.

Мехико.

Владимир ТРАВКИН,
АПН соб. корр.

США. «А. Макдаффи вийнар хIанз а кортамукъа ва!» — яхаш да шу хьалха шоайн бокъонаш лораеш негритянски къамаша демонстрацеш яь хиннача городе Майами (штат Флорида) хиннача массовя демонстрацена юкъе дакъа лоацарашкара лозунг. Цу городской районе баха нах юха а гIовттара бахьан да оакхарий хьисепе къиза Iаьржа цIока дола А. Макдаффи вийна вола кIайбарех ваьнна ваъ полицейски судо мукъаэалкийтар.

Цхьабакъда Майамерча Iаьдалаша цу трагически событех шоашта йола урон лаьрхIанц. ХIанз городе баха негритянски къамах бола нах хьалха а санна хьабе болх боацаш, къел Iувшаш, бокъо йоацаш бахаш ба.

АП—ТАСС сурт.

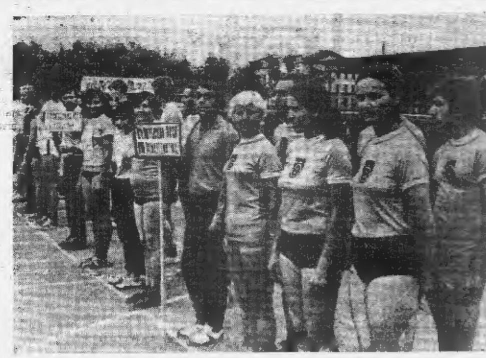

Грозный — Таллин яхача маршрутагӀа

Кхаь дийнахьа хилар вай республикин столице Грозне, Ерригсоюзни физкультурин комплекса 50 шу дизара хетаь «Труд» яхача газета приз яккхара ГТО вхнаиерча многоборьех йола яхь. Росси Къулбехьси промышленни предприятешкара, колхозашкара, совхозашкара 150 совгӀа спортемен къовсавелар укхаза. ХӀаране безам бар котало а яьккха гурахьа Эстоне столице Таллина хургйолча финальни яхьашка дакъа лаца.

Турнира хьалхарча дийнахьа къовсавелар ловцача дистаниех ударашн граната кхувсаради. Городашкарча физкультурникашта юкъе толашагӀа хилар «Саратоваводстрой» яха команда. ХӀаьта юрташкарча спортсменашта юкъе — Белгородски областерча «Разуменский» совхоза физкультурникаш.

ШоллагӀча дийнахьа къовсавелар топ кхувсаран нахь лераши. Укхаза а хьалхе саратовцашка йисар: Баьъда. юрташкарча спортсменашта юкъе чӀоагӀа яхь яьржар. Яйгача атлетиках йола кросс чакхъяьлча мара гучавланзер котало яьккха Краснодарски краерча «Ключевский» совхоза команда.

Гурахьа Таллине хургйолча финальни яхьашка къовсам дӀахобахьа боньо яьккхар Саратоверчен Краснодерчен физкультурникаша.

Белгалдаккха деза шу турнире дакъа лоацаш вай республикера «Промавтоматика» ВНПО а Шелковской районерча «Бурунный» яхача винсовхома а командаш хиннилга.

Цар аьттув балазар, Шелковской районерча спортсменаша йиълагӀен «Промавтоматика» команда ийслагӀен моттигаш яьхар.

Аьттув ца балар цар бехк бац. хӀана аьлча вай производственни коллективай торо хилац стадионаш, наьк ду бассейнаш. топ кхувса тираш. чоалхане йоаца ГТО городокаш ца хилар бахьан долаш спортивни говзал лакхъе а дӀегӀайоалае а.

Нагахьа санна вай республикерча физкультурникаша ГТО многоборьех котало яккхар вайна лой. хӀара предприяте, колхозе, совхозе тержам тӀабехийта беза физкультура а спорт а дегӀайоалаешаш мел дар Ӏалашдаре.

А. ЖУРАЕВ.

СУРТА ТӀА: ГТО вхкамарча многоборье дакъа лоацаш хинна вай республикера физкультурникаш.

Н. КОБНАШВИЛЕ сурт.

Атеисташ кхебар

Ӏилман кӀоарталенаш йовзийташ, цох кхетам луш бола болх къахьегамхошта юкъе дика оттабой, шеко а йоацаш ала мегаргда дина Ӏоткъам кӀезигагӀа хургба аьнна.

Из дика хоаш йолча Малгобекски района библиотекаша чакхйоах болхлошта атеистически кхетам баларагӀа йола мероприятеш, наьха безам тӀаоз атеистически художественни, Ӏилман-популярни книжкашта. гӀо-новкъостал ду уж кхетаде.

Къахьегамхошта юкъе из болх дӀабахьара йоакха говзал Ӏоаьй Малгобекски центральни библиотека система чуйоагӀача СоагӀанчарча филиало. Цун кулгалдеш я Л. Б. Коригова.

Дина духьалара пропаганда шерра йоаржаеш Кориговас бувзам лоаттабу «Сагопшинский» винсовхоза партийни. комсомольски организацешца, школа, культура Цӏен болхлошца.

Массеха шу да вай ювцача библиотеке «Атеист» яхача, юрта дина йовзаш йолча, клуба болх бу.

Клуба я ший совет, из латт юртарча дикагӀйолча атеистех. Къаьстта, ший болх хоаш а дика дӀахьош а хилар гӀа белгала я барх! шера лешаш йолча школа хьехархо, «Атеист» яхача клуба председатель Галаева Ӏайшет.

Л. Б. Кориговас дика кхетаду атеизма пропагандисташ шоай болх дика бовзаш хила безилга. цудухьа цо каст-каста хоамаш ду кӀетта иразьиначи пропагандистий литературах, кийчъо методически материалаш. Ишта Лидас дӀакхухь «Сагопшинский» винсовхоза «Наха атеистически кхетам балара йолча кружока» доакъашхошца вӀашагӀкхетараш.

Клуба чакхйоаха мероприятеш — сайренаш, дешарий конференцеш, устнии журналаш, литературни обзораш, лекцеш, беседаш.

Наха дукхагӀа дакъа лоацараш я хаттарий а жолий а сайренаш.

Укхаза хаза йиш я вӀалла долалоаца, укх тайпара а «ЧӀоагӀа эзел долиг хила йиш йий даьлах ца теша саг?», «ДукхагӀча хана хӀайкалех, жайнех дарба далар бахьан фуд?», кхьдола а хаттараш.

Уж сайренаш кийчъеш чӀоагӀа къахьег пропагандисташа моллагӀа хаттар нах тешабеш дашха ховргдолаш.

Дукха ба хӀана СоагӀанча хьалча бусалба дина тӀабийрба а хинна. хӀанз атеисташ бола нах, царех ба М. Велькиев, А. Коригова, М. Цечоева.

Шин бӀоха Лидас наӏлаю Ӏилман-популярни а медицински а литературах, «Ӏилман дин», «Унахцӏено» яхача журналех, цо къахьег керда обрядаш, шӀейи вахара юкъедоаладе гӀерзаш.

Т. ФЕДОСЕЕВА.

КУЛЬТБОЛХЛОЙ СЕМИНАР

Укх денонца Сунженски районе хилар культура цӀеной а библиотекай болхлой а семинар.

Укхаза дийцар культурчеледенаша бӀаьстан а аьхан а хана юртбоахама болхлошта гӀулакх мишта даьд, Ӏаь хана колхозашка, совхозашка доахаи леладераштa гӀулакх дара болх мишта оттабе беза. Цох лаьца доклад йир райисполкома культура отдела заведующе З. В. Февралевас.

Юртбоахама къахьегамхошта гӀулакх деш Ӏоаль говзал дӀа-хьа луш къамаьл дир дикагӀа йолча агитколлективай кулгалхоши а.

Семинара довкъашхоша къовбалйир Ӏай хана довхал леладеча ферманиа культурно-массови болх дӀабахьара цаш.

Социм бир парторганизацеша кулгал а деш 1 октябрга кхачалехьа массайолча ферманка цӀе уголокаш кийчъе.

Района библиотекаша укх шера хьалхарча ялх бетта баьча балхах дийцар библиотечни система методиста Д. Т. Бакатовас.

В. ЧЕБОКСАРОВ,
Сунженски райисполкома культура отдела лекторе заведующа.

ЛОРА ХЬЕХАМАШ

ХӀАРАНЕ ШИЙ ГИГИЕНА ЛЕЛАЕ

Баьцадаараши сомаши кхачача хана, дукхха къахьегамхой отпуске болча а пари бервашен салоӀача я хана, юрта боахаме кхашнара балхаш деча хана наха гигиена правилаш йнийолийташ моттигаш хул. Царех эулам доал.

Укхаза дувцар да чена хула сиха лазараш, къаьстта аьлча чен ца хилийтара де дезараш. Из керда хӀама дац, хӀаьта а юхакертагӀа дакхха дезаш да. Гигиена правилаш телхаеча наха вайна деча хилехетарех дувца безам ба са, цу лазарех а доацаш. Дукхха йовнаш цамогаш хиннача цхьаболча нахаца къамаьл хилар са. Чеп хилара бахьан дувцаш цар даьча къамаьлага ладийгӀар аз.

Ший даьцен каьнацен городал ирахьа салаӀа вахар дешархо. Ди дӀайха дар. цхьан «Арыка» чура хий мелар цо. Колхозо яр кхай тӀа болх бир. меӀ'а енна кӀама даа эттар, кулгаш я ца дуаш. Цӏен-нанас базар тӀара сомаши баьцадаарнши ийцар. Ниланза йола комараш миштa чам болаш я хьежар из. Уж берригаш а больнице баха безача кхаьчар чен а хинна.

Чени чена кхьдола лазарами дукхагӀча хана аьхкий баьцадаараши сомаши хьа баьннача хана хул. Цкъаза ца а юлаш юъ вай уж хӀамаш, хий мол додача хи тӀара е Ӏам чура. ХӀаьта ийайхача хана чӀоагӀа еб микробаш. Уж хул дуача хӀаманца, хица, кхычехье. Геттара сиха еб уж шурий продукташка, дулхаца, чкъаьрца, нагахьа санна уж шийлача ца лоаттайой. Лоацца аьлча, гигиена правилаш ца лораяро вай лазараш тӀа дут.

Шоргашта хуле лазараш доаржаду дукхача даькъе мозаша. ХӀаьта дукха нох ба мозий новкъа ца хеташ. Мозий тӀахуш дӀакхайсача кхачан хӀамаш тӀа, нувхаш тӀа, кхычахье. Цигара когехи китахи лета микробаш цар кхухь цӀеношка, кхачаи продукташ тӀа. нхеҳӀашка хувшаш уж дӀайиариаю. Цар хьеду лазараш. Хьежача гучадаьннад мозий когех лета микробаш ца йош пхе дийнахьа кхаш хилар, хӀаьта цар кер уу кхьчараш — 20 дийнахьа. Миллионаш микробаш дӀа а йоаржаеш, лазараш хьеду мозаша.

Духхьала шоргашта мара лазар хилац аьнна хета дацӀац. Цамогаш хул деррига дегӀ а. Эггара хьалха лазар кхет ерригача организмана доал дер, лостам телар йолча нервни системана, ЛертгӀа болх бечара доал дог, дийхк, жамараш, кхыйола лоархӀаме органаш. Цамогаш волчоа воаӀа хул, геттара сиха нивах вох из, цкъаза геттара хала хул лазар.

ХӀанз наггахьа мара хулаш дац хала чен. ДукхагӀча даькъе атта хул из. Лоацача хана це хо а далийте дӀадовл из. Цамогаш волчо башха тербала а дац, лоранка а водац.

Из лазар хала хулачара дӀадаьккха дале а, цох сага валар хӀанз цхьа наггахьа мара ца хуле а, цо чӀоагӀа зе ду бахача наькъа упаацӀеноана, къахьега иив бохабу. Из лазар кхийттачаргара дезалга, царех беттаруча нахагa доал из. Дизентери яха лазар дола саг, нагахьа санна, юкъара кхача кийчбеча берий яслешка, ишта дукхача наха гӀулакх деча велецунгара дукхача нахага даргда лазар.

Вай хадланза къовсам лоаттабу культурни довцача, Ӏовдалча хӀамаштен дӀакхача замах юхедисача вочча гӀулакхаштен духьал. Пачхахьа Росси йистошка баьха нах биркъеи къен болча хана цамогаш волча сага дарба делга лора дукхи ахча дала лезача хани шоай кӀагӀа шоаш дарба де гӀертар нах, хьежа нах бо'гӀа ухаь.

Баьъда, тахан цамогаш хинна бер ший хана лоранке ца дитача даьхи ннъяхи бехк бакхха боагӀа вай, кхы а бокхагӀча бехктокхаме ба уж, нагахьа саг хьежача сага, дарбанга уж баха ба ле.

Дизентери хилча лорагара доаца дарба дар зуламе да. Медицински дешар доаш ховш хила деза дарба делга. Ший ханахьа, цийса лазар цӀендаь дӀадалайша дарба дича мара хала хинна лазар хронически доалачара соцалуогдац. Лазара хьалхара белгалонаш гуча ма яьлийге а — шоргашка лазар ходеттa. Ӏеттаде дог ухаш хилча, Ӏетта диче, дегӀа цамогаш хилча — сиха лоранка ваха веза.

Сага дизентери яха лазар хургда, нагахьа санна хица, кӀеж дикхенза йолча шурица, дилланза, бӀехача баьцадаарашиеи сомашца йоза бактерешш цун бага йолхе.

Аьхки дӀайхача дийнахьа додача хи чу, Ӏам чу лувчар дика да. Къаьстта дукха леза ишта лувчилга береша. Цар корта-чутеӀабу, тӀаккха бага хий доаа, цхьадараш цамогаш хул.

Ӏоадаь латтача хишка бӀехха хиш, гӀоадалаш чухецаш, долхача хишта юхе бахача наха бӀеха хӀамаш чукхувсаш моттигаш я цхьацианахьа хӀанз а. Иштача хи чу лувча мегаргвац, цу чура хии мала вӀалла мегаргдац.

Нагахьа санна городера воаланна гаьна шоаш долхе, термос хьо, Ӏеьхача ханарча походе ниӀслой хига кӀеж дикхийта. КӀеж нькхача хицара бактереш йоь. Диналийта йиш яц техническн водопроводашнара хий бӀеха хилар. КӀеж ца янкхийта мала а кхыча гӀулакха а мегаргдац из.

Оашош базар тӀара ийцар а тиканашка юстаи йохкар а шура кӀеж яьккха ля еза. нагахьа санна пастеризованни еце. КӀеж яккханза йолча шурийла геттара сиха еб дизентерийни бактереш.

Мозий массаза доаде деза. Квартирашкен шоай цӀенoшкен нах бахача моттигашка нувхаш цхьан моттиге гулъе еза. дӀакхувсаш йола хӀамаш Ӏоаьа а ца латтийташ шоай ханнахьа дӀаяхьа еза.

Чениех шоргаштен лазараш ца хилийтара бокхха лоархӀам болаш да кхачан продукташ шоай ханахьа шетьалийтари уж шийлача леладари. Продукташ кийчъеча хана царна термически обработка йича бакъахьа я.

Дизентерии кхьдола шоргашта а чениа а хулеи лазараш ца хилийтара бокхача лоархӀаме да хий цӀена хулга, нувхаш Ӏоаь ца лоаттаелга, каналнзацн хилар. Ишта лоархӀаме да сага ший гигиена лелаеш хилар а.

А. ОШАЕВ,
республиканси СЭС эпидотдела заведующи.

Редактор Т. А. ТЕБОЕВ.

КАГИЙ НАХИ МЕХКАРИЙИ!

№ 4 йолча Грознески юкъерча профессионально-технически училище 1981—1982 дешара шера дешархой деша дӀачуйиилга ДӀАХОЙТ

Укх профессех:

1. Мехкдаьттех гази йоаккхача скважинашта эксплуатационни разведочни бургу тоахача бурильщика гӀоича. Дешара ха — 1—3 шу.

2. Буровойнта гӀулакх деш йола электромонтер. Дешара ха — 3 шу.

3. Электрогазосварщик. Дешара ха — 3 шу.

4. Слесарь-авторемонтник. Дешара ха — 1—3 шу.

5. Химически анализа лаборант (мехкарий). Дешара ха — 3 шу.

6. Плиточник-отделочник: штукатур, маляр, плиточник (кагий нахи мехкарийи). Дешара ха — 3 шу.

Училище деша дӀаэц 8—10 класс чакхъяьккха кагий нахи мехкарийи, эскарера цӀабаьхка бӀухой.

Училище кийчъю «Грознефть» объединенена кадраш. Деша багӀача хана дешархой Ӏалашбу мах боацаш обмундированеца, кхачанца, учебникашца, общежитеца. Производственни практика йолча хана дешархошта шоай специальностагӀа доагӀача юкъарча алапех 33—50 процент кара дӀател. Училище деша вагӀаш яьккха ха къахьегама стажаца дӀалоархӀ. Дешар хьехаш ба юкъера техническни лакхерен образовани йола мастераш.

Училища кхо курс чакхъяьккха а йистебовлаш дӀалуш йола экзаменаш толаме дӀаенна а болча кагирхошта юкъера образовани яккхарах долен профессегӀа разряд енна долен диплом дӀалу.

Училища чакхъяьккхараш шоай специальностагӀа городе Грозне болх бе дӀахьожабу.

Училище деша отта безам болчар училища директора цӀерагӀа хьачудала деза ер документаш:

[redacted]

образоване хьакъехьара тешал,
вахача моттигера справка,
ваьча ханах дола тешал е паспорт,
3х4 размер 6 фотокарточка.

Документаш хьачуйиду хӀара денна Ӏуйрийна 8 сахьат даьлча денз 16 сахьат даллалца.

Занятеш дӀайолалу 1981 шера 1 сентябре.

Хьамсара дотташ! Тха училище деша отта!

Из чакхъяьккхачул тӀехьагӀа оашош кеpжача специальностагӀа йоакха говзал йола болхлой хургда шоах. хӀаьта юкъера образования а хургья шух.

Училища адрес: г. Грозный, Октябрьски район. 12 участок, автобусаш № 13, 24, 25 трамвай № 5, «12 участок» яхача уж соцача кхачалца.

БАЛХА ПРОФЕССЕШ ӀОМАЕ БЕЗАМ БОЛЧА КАГИЙЧА НАЬХЕИ МЕХКАРИЙИ ТЕРКАМГА!

№ 11 йолча юкъерча городской профессионально-технически училище деша хьех ше укх профессех:

— **штукатур-облицовщик-плиточник** — дешара ха 3 шу.
— **гӀишлош ю столяр** — дешара ха 3 шу.
— **каменщик, столяр, аьшкабетонии конструкцешта монтаж ю монтажник** — дешара ха 3 шу.
— **облицовщик-плиточник-мозаичник** — дешара ха 3 шу.
— **болатеи аьшкабетонии конструкцешта монтаж ю каменщик-монтажник** — дешара ха 6 бутт;
— **юрта гӀишлош ю мастер** — дешара ха 3 шу.
— **слесарь, сантехник, газосварщик** — дешара ха 3 шу.

Технически училища программагӀа деша дӀаэц 10 класс яьккха бола кагий нахи мехкарийи укх профессегӀа:

— **болатеи аьшкабетонии конструкцешта монтаж ю каменщик-монтажник** — дешара ха 6 бутт;
— **юрта гӀишлош ю мастер** — дешара ха 1 шу.

Училище кийчбу СССР Минпромстроя Нохч-ГӀалгӀай «Халкъий доттагӀала» ордена леладеча гӀишлош управлене предприятешта бола йоакха говзал йола специалисташ. Училище дӀаэц 15 шу даьнна а кхы боккагӀбола а, хӀаьта иштта эскаре гӀулакх даь цӀабаьхка а кагий нахи мехкарийи.

СГПТУ дешархой Ӏалашбу мах боацаш дуача хӀаманца, обмундированеца, учебникашца, дика тоаьча общежитешца. мах боацаш городерча транспортаца лела льготаш а тел.

Училище тӀехдика дешаш чакхъяьккхи дешархой лакхехьарчен юкъерчен дешара заведенешка деша хьежабу.

Училище болх беш я предметни, технически творчества, самодеятельноста, духовойи эстрадии оркестрий кружокаш, спортивни секцеш.

Технически училища программагӀа дешаш болча дешархошта 30 сома боарам болаш стипенди тел. хӀаьта эскаре гӀулакх даь баьннача бӀухошта — 78 сом.

Производственни практика йолча хана дешархошта дӀател кьдаьниехача ахчах 50 процент дар.

Училище деша оттаре хьачудала деза документаш:

1. Директора цӀерагӀа язъяь заявлени.
2. Ваь ха тӀайола тешал (е паспорт).
3. Дийша хилара документ.
4. Дезал гӀаьхбь йола вахача моттигера справка.
5. 3х4, 4х6 размер йолаш ялх фотокарточка.

Занятеш йолалу 1 сентябре.

Документаш хьачуйиду хӀара денна 8 сахьат даьлча денз 16 сахьат даллалца.

УЧИЛИЩА АДРЕС: г. Грозный, Старопромысловски район. Катаяма цӀерагӀа керда Поселок, Шефски улица, № 23.

Училище воагӀар укх автобусашца №№ 4, 6, 26а, е № 2 йолча троллейбусаца «Ташкала» яхача уж соцача кхачалца, е № 11 йолча автобусаца «7 линия» яхача яз соцача кхачалца ве веза.

ТЕЛЕВИДЕНИ

13 август

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйранара гимнастика.
9.05 — «Сага футлярача» яха художественни фильм.
10.25 — «Киноновкъбера клуб».
11.25 — Кердадараш.
11.50 — Кердадараш.
11.50 — Социалистически мехкий телевидене документальни фильмай программа.
15.45 — «Дружный» яхача пионерски латтерера деза ди.
16.10 — «Шахматни школа». ШоллагӀа передача.
16.40 — «Кроша каникулаш» яха телевизионни дукхха серийни художественни фильм. КхоалагӀа сери.
17.50 — П. И. Чайковский — «Иоланта» яхача операнара фрагмент.
18.20 — Кхачан программа. Хьалха соцамаш. Ивановски областера репортаж.
18.35 — «Самуьнане ноткаш».
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Спартак» (Москва) — «Динамо» (Минск).
21.00 — «Ха».
21.35 — «Искусства мастераш». СССР халкъа артист Б. П. Чирков ваь 80 шу дизарга.
22.15 — «Тахан дунен тӀа».
22.30 — СССР халкъа артистах Б. П. Чирковх йола передача дӀахо ахьар.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Ӏилман-популярни фильмай программа.
9.00 — Фу а мишта а Ӏомаду ПТУ-с. «Чолишаре мастераш хьахул».
10.25 — Ф. Шуберт. Ашараш.
11.00 — «Мелео дӀашагӀкхетар» яха берашта эзла фильм.
12.05 — Пачхьалкхен Центральни концертни залера концерт.
12.55 — Телевизионни документальни фильмай программа.
13.30 — «Константин Сергеев. Хореографе ойлаш». Телевизионни музыкальни фильм.
14.30 — «Мечча шо, дуржанаш».
15.00 — Останкино концертни студера А. Навоин цӀерах йолча оперен балетера Узбекски академически театра артистий концерт.
16.15 — «Маяковский вайца» яха телевизионни документальни фильм.
17.00 — «Ерача денношкара костер» яха документальни фильм.
17.30 — Литературни дӀашагӀкхетар (нохчий меттала).
18.20 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀоала».
18.30 — «ЦхьоагӀо йолча дезалех». «Пошемаш» яха Аргунски завод.
19.10 — Ӏилман-популярни фильм.
19.30 — «Балха эффективностана а хикала а тӀехьа» (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш».
20.15 — «Дог эзахнига йоалаш». Капитала мехкашка йе болх ца хилара хьакъехьа.
20.35 — Московски пачхьалкхен симфонически оркестро классически эрсий композиторий произведенеш.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Ковпакак йола уйлах». «Оари доахаш гургал беттара» яха художественни фильм.

10.10 — К. Осипова цӀерах йолча пачхьалкхен академически эрсий халкъа оркестра концерт.
11.20 — Кердадараш.
11.30 — Кердадараш.
14.30 — Документальни фильмай программа.
15.35 — Тунински АССР пачхьалкхен халхарий пачхьалкхен «Сайны» яхача ансамбла концерт.
16.00 — «Эрсий къамаьл».
16.30 — «Москва а москвичаш а».
17.00 — «Кроша каникулаш» яха телевизионни дукхха серийни художественни фильм. ИиьалагӀа сери.
18.10 — ДӀадоха В. Заболотне (Балалайка).
18.20 — «Мехка вхашина».
18.35 — Мультфильм.
18.45 — «Тахан дунен тӀа».
19.00 — «Сага законаш».
19.30 — «Москва юкъ гӀоала». Кинопарисовка.
18.40 — Центральни телевидене нарани тӀа оттара хьелха. «Сага хьаттам тӀа хьеж» яха художественни фильм.
21.00 — «Ха».
21.35 — Хичу ламеш хахнарах йолча спорта СССР чемпионат.
22.15 — «Тахан дунен тӀа».
22.30 — «Сона дага йоагӀа тамашийна лоаца хиз яха фильм-концерт.

II ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.45 — Телевизионни документальни фильмай программа.
9.15 — Мультфильмай программа.
10.15 — Абхазски халхарий пачхьалкхен ансамбла концерт.
10.40 — М. Ю. Лермонтов. «Бородино». ДӀадеш В. Золотухина.
11.05 — Летчика-космонавтешна, Советски Союза Турпалашна В. Шаталова, О. Макарова, Г. Гречко дакъа лоацаш йола «Со Ленинградера лоарх аз» яха телевизионни документальни фильм.
11.45 — П. И. Чайковски ашарех йола «Ромео и Джульетта» яха фильм-балет.
12.05 — «Лаьттан кӀагха» яха беракш дола фильм.
12.55 — Ингх артистий концерт.
13.10 — «Орленок яхача телестуде ниаораш Советски Союза турпалашна, авиаце инарала-майорана Л. И. Беловина вӀашагӀкхетар.
14.10 — Ӏалсьиех кхоссарах йолча Олимпийски чемпионка К. Лосаберидзе хьакъехьа йола «Кетвана Ӏалсьаш» яха телевизионни документальни фильм.
14.30 — «Гаьнарен юхерен илли».
15.15 — «Телестадион».
15.45 — «Александр Блока вахар цара «И вечный бой...» яха телевизионни фильм.
17.05 — Мультфильм.
17.20 — Тамашийна хьо бос.
17.35 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
18.05 — «Нохч-ГӀалгӀайче гӀоала».
18.25 — Киножурнал.
18.35 — Парте XXVI-ча съезд новкъа. «Лакхара эффективность йолаш хиш дехкар».
19.00 — Э. Закриях йола «Са собстви аниемехаши я» яха телеочерк.
19.15 — Сарахьа юртарча клубе. Нежай-Юртовский район (нохчий меттала).
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш».
20.15 — Пачхьалкхен заслуженни Черкасски Украински халкъа хора концерт.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Комиссара Берлаха гӀехьара гӀулакх» яха телевизионни художественни фильм. Хьалхара а шоллагӀа а сереш.

14 август.

I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.40 — Ӏуйранара гимнастика.
9.05 — «Ковпаках йола уйлах». «Ори доахаш гургал беттар» яха художественни фильм.

РАДИО

13 август.

6.40 — Дешхьараш кийчаре хаддаша теркам тӀалоаттабе (гӀалгӀай меттала).
6.53 — Музыкальни антракт.
7.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
7.23 — «Сердало» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.20 — Передачай программа (гӀалгӀай меттала).
8.25 — Илли доах Медое Мустафас.
8.40 — «ЦхьоагӀо йолча дезале» яха радиовыпуск (нохчий меттала).
9.15 — Эффективности дикхах партийни организацей теркама кертe я. (нохчий меттала).
9.30 — А. Шахбулатов Нохч-ГӀалгӀай поэзешара «Вокальни цикл» (эрсий меттала).
9.45 — «Дехкараш тӀайбийд. Уж мишта кхоашаду?» (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хоттамах йола хоам (эрсий меттала).
17.16 — М. Балов. «Кабардино-Балкария». Симфонически поэма (эрсий меттала).
17.33 — Нохч-ГӀалгӀайче ший лаӀамах Росси дӀакхийтта 200 шу дизарга. «ЦхьоагӀон белгалонаш» (гӀалгӀай меттала).
17.50 — «Денна йолча тешаш» (эрсий меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Ашараш (нохчий меттала).
18.40 — «Дега хьехамаш» (гӀалгӀай меттала).

УКВ

15.00 — «Юность» яхача радиостанце музыкальни программа.
15.37 — Иллеш вӀашагӀкхетар.
19.31 — С. Бадуев. «ПаьтӀамат» яха радиопостановка (нохчий меттала).
20.23 — Нохч-ГӀалгӀай иллеш а ашараш а.

14 август.

6.40 — «Юрта Ӏуйре» (эрсий меттала).
7.15 — «Грозненский рабочий» газета обзор.
7.23 — «Ленина никъ» газета обзор.
7.30 — Хоамаш.
8.15 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.20 — Передачай программа (нохчий меттала).
8.25 — «Советски вахар» яха радиожурнал (эрсий метала).
8.45 — «Горячеисточненский» совхоза механизатора Адамиев Адама дола музыкальни радиооткрытка.
9.15 — КПСС XXVI-ча съезда сацамаш кхочушдергза. «Кертера лостамаш» (гӀалгӀай меттала).
9.30 — Кхачан продукци ца йойташ хьаштдолчунга дӀакхачийта (нохчий меттала).
9.45 — «ДоттагӀий овзаш» (эрсий меттала).
17.15 — Передачай программа. Хоттамах бола хоам (эрсий меттала).
17.16 — Юкъарчарча партнорганизацешкара отчеташ а хоржамаш а. (гӀалгӀай меттала).
17.31 — «Болхлой вахар» яха радиогазета (нохчий меттала).
17.51 — Ашараш (гӀалгӀай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гӀалгӀай меттала).
18.30 — Ашараш (нохчий метта-ла).

УКВ

16.00 — «Музыкальни глобус» яха передача.
18.14 — Инструментальни ашераш.
19.22 — Юмористически дувцараш.
19.40 — Моттигерча композиторий произведенешара концерт.

Хоаттам

Тахан республике гӀоалех Грознен хувлалуш морхаш а йолаш. Йоачан а йоацаш, мелхбоалехьара секунде 2 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 28 — 33, Грозне 30 — 32 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоана хувпалуш морхаш а йолаш, цхьайолча моттигашка юкъ-юкъе догӀа а делхаш, тайп-тайпарча оагӀонашкахьара секунде 2 — 7 метр чӀоагӀа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 13 — 18, дийнахьа 27 — 32 градус йовхал йолаш хилен тарлу.

МЕТЕОСТАНЦИ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретара — 9-24-00; отделий: партийна вахара — 9-24-04; промышленностен транспортен — 9-24-01; юрта боахама — 9-24-06; культура — 9-24-05; письмий — 9-24-07; корректорски — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске ул., 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря 9-24-00; отделов: партийной жизни — 9-24-04; промышленности и транспорта — 9-24-01; сельского хозяйства — 9-24-06; культуры — 9-24-05; писем — 9-24-07; корректорской — 2-89-88.

Газет арадувл шинарен, ереи, шоаттеи деношка

СФ00251. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 3071.